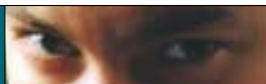

flyger högre

Eliterna

en studie av inkomstutvecklingen
för makteliten perioden 1950 till 1999

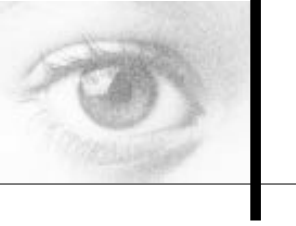

flyger högre

Eliterna

en studie av inkomstutvecklingen
för makteliten perioden 1950 till 1999

©2001. Landsorganisationen i Sverige
ISBN NR: 91-566-1768-2 LO 2001.05 3000

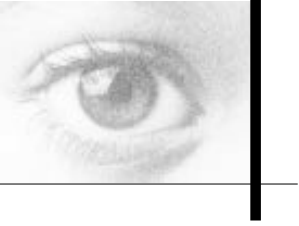
GRAFISK FORM | Robert Widholm GRAFISK PRODUKTION | MB Communicate AB
BILDER FRÅN | PhotoDisc Inc. TRYCKT AV | Enskede Offset AB, Stockholm

Texter: Anna Fransson, Dan Andersson, Jakob Björneke,
Agneta Carleson samt Peeter Jaan Kask kapitel 5.

Jakob Björneke, Eva Bystedt, Anna Fransson,
Susanne Lönnberg och Peeter Jaan Kask (kapitel 5),
har gjort research och bearbetat materialet.

Projektansvariga: Dan Andersson och Agneta Carleson.

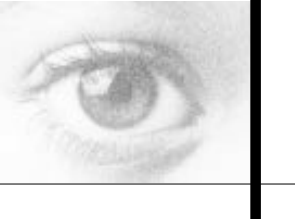

Innehåll

Sammanfattning	7
Den svenska makteliten	11
Makteliten 1999	21
Direktörerna drar ifrån	41
Fondförvaltarna	47

BILAGOR

1. De elva maktgrupperna	49
2. Årsinkomst 1950 - 1999	55
3. Antal industriarbetarlöner 1950 - 1999	59
4. Makteliten 1999	63
5. Internationella toppdirektörer	71

Sammanfattning

DET FINNS INGET självklart sätt att avgränsa makteliten. Vi har gjort ett urval bland de positioner som ger avgörande makt att styra eller på annat sätt påverka den ekonomiska, sociala och politiska utvecklingen i Sverige, sammanlagt 200 elitpositioner.

Urvalet har vi hämtat från elva maktgrupper i samhället: näringslivet, regering/riksdag, arbetsmarknadens parter, statliga verksamheter, kommunerna, kommunala bolag, ”överhetssamhället” (militären, kyrkan och domstolarna), media, universitets- och forskarvärld, ekonomer samt folkrörelserna.

De elva maktgrupperna kan delas in i tre grupper: Den ekonomiska eliten, som är näringslivets toppar, den demokratiska eliten, som är folk- och förtroendevalda och den byråkratiska eliten, främst de som styr stat och organisationer utan att vara förtroendevalda.

Inkomstutvecklingen för våra elitpositioner jämförs med den genomsnittliga industriarbetarlönen respektive år. Det gör att vi kan se hur inkomstklyftan mellan eliten och industriarbetaren har förändrats över tiden.

Det finns ingen offentlig statistik i Sverige över inkomstutvecklingen för den krets som brukar kallas makteliten. Det är för att avhjälpa den bristen som LO har tagit initiativ till rapportserien om maktelitens inkomstutveckling. Detta är tredje rapporten i denna serie. Utöver en uppföljning av föregående rapporter har vi i år även granskat de internationella toppchefernas löner, löneutvecklingen för statsministerposten de senaste 50 åren och inkomstutvecklingen för den fackliga eliten. Dessutom har vi tittat närmare på den svenska fondförvaltareliten.

Resultat

Inkomstutjämnningen mellan industriarbetare och maktelit uttraderad

- Skillnaderna inom makteliten är stora. Näringslivet leder stort med 32,4 industriarbetarlöner 1999. Därefter kommer gruppen övriga med 6,1 industriarbetarlöner. De förtroendevalda tjänar 1999 5,6 gånger mer än industriarbetaren.
- Makteliten tjänar 1999 12,6 gånger mer än industriarbetaren. Motsvarande siffra 1950 var 11,1 industriarbetarlöner. Inkomstskillnaden mellan eliten och industriarbetaren är alltså större 1999 än för 50 år sedan. Mellan 1950 och 1980 skedde en inkomstutjämnning till 4,9 industriarbetarlöner, men efter 1980 började inkomstskillnaderna att öka igen. Man kan säga att maktelitens inkomster jämfört med industriarbetaren bildar ett "v", från 1950 och fram till idag.
- Inkomstskillnaderna mellan makteliten och industriarbetaren har ökat trendmässigt sedan 1980 för alla tre maktgrupperna. Näringslivselitens inkomster är 23 industriarbetarlöner högre 1999 jämfört med 1980. De två andra huvudgruppernas inkomster har inte ökat lika mycket mellan 1980 och 1999. De förtroendevaldas inkomster är knappt tre industriarbetarlöner högre, och gruppen övrigas inkomster har ökat med drygt två industriarbetarlöner mellan 1980 och 1999.

Elitkvinnorna har inte ökat i antal åren 1998-1999.

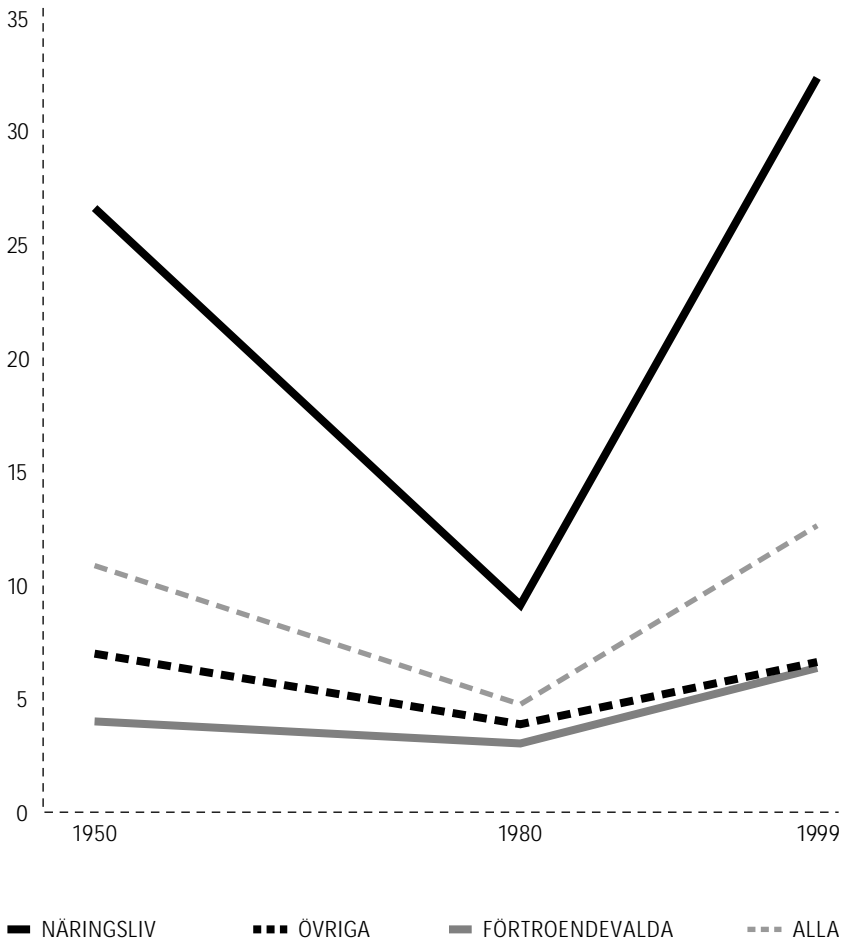
De tjänar något mer än 1998, men fortfarande betydligt mindre än männen

- De flesta i makteliten 1999 är män över 50 år. Andelen kvinnor är knappt 14 procent, samma siffra som 1998. Andelen kvinnor är högre i organisationer där det demokratiska inflytandet är stort. I gruppen näringsliv finns inte en enda kvinna något av undersökningsåren.
- Elitkvinnornas inkomst är betydligt lägre än elitmännens. De kvinnliga maktpersonerna har en genomsnittlig inkomst på 4,2 industriarbetarlöner, att jämföra med männens genomsnitt på 14 industriarbe-

INKOMSTUTJÄMNINGEN UTRADERAD

DIAGRAM 2

tarlöner. 1998 var elitkvinnornas inkomster i genomsnitt 3,6 industriarbetarlöner. Kvinnorna har alltså ökat sin snittinkomst något.

Svenska direktörers inkomster ökar snabbare än de europeiska toppchefernas

- De svenska toppchefernas löner ökade åren 1988-2000 snabbare än lönerna för flertalet europeiska chefskollegor

- Lönerna för toppchefer är dock lägre i Sverige än i flera europeiska länder. Svenska chefer tjänar mer än Tysklands och Schweiz toppchefer, men mindre än till exempel Storbritanniens och Italiens.
- Lönegapet mellan direktörer och arbetare i Europa har nästan fördubblats mellan 1984 och 2000.

Inkomstskillnaden mellan den fackliga eliten och industriarbetaren konstant 1950 -1999

- Den fackliga eliten har varje undersökningsår från 1950 till 1999 tjänat mellan tre och fyra industriarbetarlöner, medan resten av eliten varierat. LO-ordförandens inkomst har sänkts från sex industriarbetarlöner 1970 till fyra 1999.

Statsministerämbetets lön är en broms för offentligt anställd maktelit

- Statsministerlönen 1999 är 5,3 industriarbetarlöner. Den var som högst år 1955, med sex industriarbetarlöner. Därefter skedde en utjämning gentemot industriarbetaren. 1980 var statsministerlönen strax under tre industriarbetarlöner. Statsministerns inkomstförändring från 1950 och framåt är således ett "v" liknande det som återfinns hos våra elitgrupper, men med en flackare lutning.
- Statsministerlönen började sjunka relativt industriarbetaren något tidigare jämfört med den för offentliganställda i vårt urval. När elitlönerna började öka efter 1980 steg statsministerlönen i långsammare takt än den för offentliganställda. Vår tolkning är att statsministerlönen i viss mån fungerar som broms för den offentliganställda makteliten. (Siffrorna för offentliganställda gäller inkomst, inte lön.)

Fondcheferna varken fågel eller fisk

- Cheferna för de svenska PPM-fonderna tjänar i genomsnitt åtta industriarbetarlöner, men variationen är stor, från tre till 33 industriarbetarlöner. 21 procent av fondeliten är kvinnor, och genomsnittsåldern är 43 år, vilket är tio år yngre än genomsnittsåldern för de 200 maktpositionerna. ■

Den svenska makteliten

LO GRANSKAR I den här rapporten inkomstutvecklingen för 200 positioner inom den svenska makteliten. Det är tredje året i rad som vi publicerar en sådan granskning. Den första rapporten kom 1998 och omfattar sex granskningsår perioden 1950-1995, (1950, 1970, 1980, 1990 och 1995). Den andra rapporten visar inkomstutvecklingen för motsvarande positioner 1998. I denna rapport följer vi upp materialet med 1999 års siffror.

Inkomstutvecklingen för våra 200 positioner jämförs genomgående med den för industriarbetaren. Vi kan alltså visa hur denna relation förändrats under de nära 50 år som granskningen omfattar.

Vi har denna gång specialstuderat statsministerns och LO-ordförandens lön. Vidare jämför vi inkomsterna för den svenska näringslivseliten med motsvarande grupp i ett antal europeiska länder.

Den krets löntagare som har de högsta befattningarna inom näringsliv, politik, ekonomi och andra viktiga samhällsområden finns inte med i den offentliga lönestatistiken. Det finns alltså inte någon samlad och systematiserad kunskap om hur den svenska maktelitens inkomster har utvecklats över tiden. LOs rapportserie är ett anspråkslöst försök att avhjälpa den bristen.

Vi menar att det är viktigt med kunskap om inkomstskillnaderna mellan vanliga medborgare och samhällets elit, och hur de förändras över tiden. Inkomstnivån påverkar människors livsstil och värderingar. Självklart spelar det roll om makteliten har långt högre inkomster än de människor som påverkas av deras beslut. Det säger också något om vårt samhälle om skillnaderna trendmässigt ökar eller minskar.

Det finns också ett uppenbart intresse i vårt samhälle för maktelitens ekonomiska villkor. Det gäller inte minst löneutvecklingen för börsbolagens VD:ar, som ju under senare år vida överstigit den för vanliga löntagare. Detta trots att Sverige under samma period anpassats till den europeiska låginflationspolitiken, vilket bland annat innebär en kraftig restriktion vad gäller löneökningstakten. Om de svenska lönerna ökar mer än i övriga Europa bestraffas vi med räntehöjningar, och på sikt bestående hög arbetslöshet.

Svenska löntagare, inte minst LOs medlemmar, har accepterat en nominell löneökningstakt som möjliggör en ekonomisk politik för full sysselsättning och en långsiktigt god ekonomisk utveckling med bevarad låg inflation. Men makteliten har inte tagit hänsyn till kraven om en nedväxling av löneökningstakten, visar LOs rapportserie.

Detta är naturligtvis problematiskt, inte minst för LOs medlemmar. Det finns en acceptans för att viktiga poster inom samhälle och näringsliv ska betalas bra. Men det finns liten förståelse för en allmän utveckling mot allt större löneskillnader mellan eliterna och vanliga löntagare.

Vilka är makteliten?

Det enkla svaret är att det är väl de som bestämmer, men vid närmare eftertanke blir svaret inte lika självklart. Makt kan betyda tre saker.

- Makt i handling eller maktutövning. Exempel på sådan är den makt domare eller poliser har.
- Att man förfogar över maktresurser. Denna form av makt har den som har tillräckligt mycket pengar för att kunna utöva makt över andra genom sina ekonomiska tillgångar.
- Förmågan till inflytande genom påverkan, exempelvis medias påverkan på vår världsbild.

Franskan och engelskan, men inte svenskan har två olika ord för begreppet makt, som visar en viktig nyansskillnad i begreppet. Power är att ha möjlighet att påverka. Att använda force däremot är att utöva polisär makt, eller makt som är förenad med sanktioner. Den andra punkten

ovan är ett mellanting mellan ren inflytandemakt (tredje punkten) och ren tvångsmakt (första punkten).

Begreppet maktelit myntades på 50-talet av den amerikanske samhällsforskaren Charles Wright Mills för den krets människor som styr eller på ett avgörande sätt påverkar samhällsutvecklingen i ett land. Makteliten kännetecknas enligt Mills av att de inte är bundna av sitt samhälles regler och normer, utan de kan sätta sina egna spelregler. Genom att de inte behöver ha några kontakter med "vanligt" folk blir de frikopplade från samhället och kan därför skapa en helt egen kultur. Enligt Mills återfinns makteliten inom politiken, näringslivet eller militären och vi tittar därför i rapporten på den demokratiska, den ekonomiska och den byråkratiska eliten.

Vi får därför en maktelit som består av tre olika kategorier: de som kan utöva makt genom tvång som domare och chefer, de som har ekonomisk makt som börs-VD:ar och den övriga ekonomiska eliten och de som har inflytande, det vill säga opinionspåverkan som politiker och journalister. De senare har makt bara så länge som någon röstar på dem eller bryr sig om vad de framför i media.

Maktelitens storlek

Vi har i vårt urval 200 positioner. En grov uppskattning är att makteliten består av cirka 2 000 personer. Till exempel finns det 800 högre ämbetsmän och politiker i staten, och ett par hundra företagsledare och styrelseproffs som ingår i den ekonomiska eliten.

De som har gott om pengar kan ofta räknas till makteliten. Om vi ser på hur många personer i Sverige som har över 500 000 i förvärvsinkomst så är det ca 100 000 personer. Det är drygt 1 procent av befolkningen.

Antalet sysselsatta i Sverige i slutet av 1999 var drygt fyra miljoner och folkmängden knappt 8,9 miljoner. Om vår uppskattning att makteliten är cirka 2000 personer stämmer utgör makteliten en halv promille av den yrkesverksamma befolkningen och 0,2 promille av befolkningen som helhet.

Det finns förstås inget enkelt samband mellan personers inkomster och deras inflytande – men det kan förhålla sig så. Om en grupp kraftigt minskar sina inkomster kan det vara relevant att ställa frågan om gruppens inflytande i samhället också minskat. Extra tydligt blir det om in-

komsterna från sidouppdrag minskar. Att inte längre vara efterfrågad på styrelseuppdragsmarknaden måste vara ett hemskt öde för varje elitperson.

Makteliten förr

För 250 år sedan såg makteliten delvis annorlunda ut eftersom samhället såg annorlunda ut. Men makten innehades då, liksom nu, av de som hade förmåga till maktutövning genom tvång, ekonomiska resurser eller inflytande genom sin position. Vi har här valt adeln som en definition på 1700-talets maktelit.

Adeln har sitt ursprung i att kungen gav skattefrihet åt de som ställde upp med en krigare till häst. Detta system utvecklades senare till ett avancerat rangordningssystem för samhällets övre skikt. Adeln tjänande staten som krigare och ämbetsmän.

Storleken på adeln har varierat kraftigt över tiden. Perioder av kraftig nyadling har följts av en mer måttfull ökning. År 1751 uppgick den samlade adeln till 9 716 personer, varav 1 951 var vuxna män. Adelns vuxna män utgjorde då en promille av Sveriges samlade befolkning. Med en bredare definition av makteliten inkluderar vi även präster och övriga ståndspersoner, exempelvis läkare och välbärgade näringsidkare. Adel, präster och övriga ståndspersoner uppgick detta år till sammanlagt 61 000 personer, eller knappt 1 procent av befolkningen som helhet.

Det är naturligtvis svårt att mäta inkomstklyftorna historiskt, men vi tar det sena 1600-talets Stockholm som exempel, eftersom pengar redan då var ett vanligt betalningsmedel i huvudstaden. En vanlig arbetarlön var mellan 75 och 90 silverdaler, medan de absoluta höginkomsttagarna, som utgjorde en halv procent av befolkningen, tjänade från 7 000 silverdaler och uppåt. Man kan med det här exemplet säga att eliten tjänade 100 gånger en arbetarlön.

Idag tjänar näringslivseliten ungefär 30 gånger mer än arbetaren. De fem högst avlönade procenten av stockholmarna tjänade för cirka 300 år sedan från 1 000 silverdaler och uppåt, alltså elva gånger mer än den genomsnittlige arbetaren. Avståndet mellan arbetaren och makteliten verkar alltså ha varit ungefär lika stort under slutet av 1600-talet som i slutet av 1900-talet. Enligt vår granskning tjänar makteliten drygt 12 gånger mer än industriarbetaren år 1999.

Maktelitens kostnad/pris

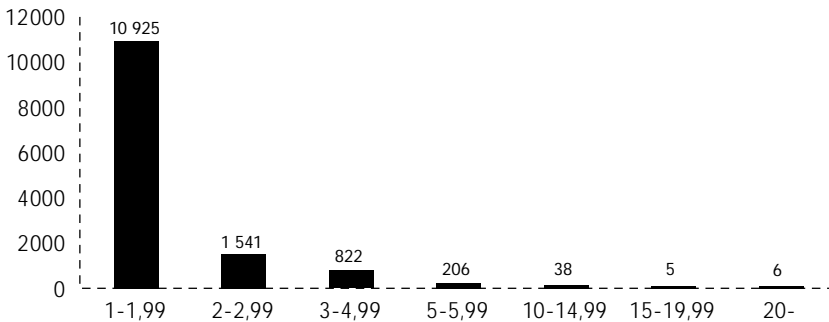
Våra 200 elitpositioner gav 1999 en sammanlagd inkomst på cirka 500 miljoner kronor, eller i snitt 2,5 miljoner per position. Vi uppskattar att makteliten totalt (2000 personer) tillsammans tjänar ungefär en miljard, eller i snitt 500 000 kronor. Då vi vidgar makteliten minskar nämligen genomsnittsinkomsten.

Det är naturligtvis inte så att den som är höginkomsttagare per automatik tillhör makteliten, men det omvända förhållandet gäller ofta. Vi har därför valt att se på hur många som 1999 hade en årsinkomst på mer än en miljon kronor, vilket motsvarar en månadsinkomst på 82 000 kronor eller mer.

I Sverige är det ganska få personer med sådana inkomster. År 1999 var det 13 543 personer. Av dem var 1 000 kvinnor. Kretsen med miljoninkomster utgör 0,30 procent av de yrkesverksamma, och 0,15 procent av hela befolkningen.

PERSONER SOM TJÄNADE ÖVER EN MILJON

DIAGRAM 1

Personer som 1999 tjänade över en miljon i olika inkomstintervall.
Källa: SCB.

Diagrammet visar inkomstfördelningen för de personer som 1999 tjänade mer än en miljon kronor. Antalet personer avtar drastiskt i intervall över 2 miljoner kronor. Det är knappt 50 personer i Sverige som tjänar över 10 miljoner kronor. En kvinna och 5 män tjänar över 20 miljoner, eller drygt 1,6 miljoner i månaden. Observera här att siffrorna baseras

TABELL 1

TJÄNADE ÖVER 1 MILJON

Personer boende i Sverige som 1999 tjänade över en miljon i olika inkomstintervall. Källa: SCB.		KVINNOR	MÄN
1 - 1,99		187	10 054
2 - 3,99		116	1 425
3 - 4,99		48	774
5 - 9,99		9	197
10 - 14,99		4	34
15 - 19,99		0	5
20-		1	5

enbart på förvärvsinkomst, och inkomster av kapital finns således inte med.

När vi delar upp inkomsterna efter kön och ålder ser vi tydligt att det är medelålders män som tjänar mycket. Majoriteten av de som tjänar över en miljon är män mellan 40 och 59 år, med viss övervikt för de mellan 50 och 59 år. Kvinnorna utgör genomgående en liten andel av höginkomsttagarna.

Är makteliten värd sin position?

Makteliten har alltid funnits oavsett politiskt system. Vilka kretsar som utgjort makteliten har i viss mån varierat beroende på tidsålder, hur samhället sett ut och hur vägarna fram till makt fungerat.

Det är länge sedan man kunde definiera makteliten med den enkla rubriken adeln. I Sverige slutade statsmakten att adla framstående medborgare redan 1902 då Sven Hedin var den siste att bli adlad. Men förmodligen skulle många av de som vi idag räknar till makteliten komma på tal om staten fortfarande delade ut adelsprivilegier.

Man kan fråga sig vad makteliten egentligen producerar. Innehavare av ämbetsmannamakt eller tvångsmakt, som polis och domare, producerar spelregler och ser till att dessa spelregler efterföljs. Den ekonomiska makteliten producerar bland annat beslut som ger riktning åt näringslivet och ekonomin. Den demokratiska makten påverkar folket, förhoppningsvis i interaktion med dem, den tillhandahåller också riktning och överblick. En viktig funktion för den demokratiska eliten är att representera sina väljare.

Den svenska makteliten kostar, enligt vår uppskattning, cirka en miljard kronor per år. Det motsvarar cirka 5 000 industriarbetarlöner. En intressant frågeställning är om makteliten är värd dessa pengar.

Man kan betrakta makteliten som producent av samhällsnytta. Problemet med denna ekonomiska ansats är att det inte finns någon marknad med konkurrerande makteliter. Därför kan vi inte få fram bra jämförelser.

Visserligen brukar det hävdas att vår maktelit ingår i en internationell marknad, och att de med höga positioner kan flytta utomlands om de inte får samma betalning som sina motsvarigheter i utlandet. Närmare undersökningar brukar dock visa att utbytet av elitpersoner mellan länder är begränsat. De flesta som är en del av makteliten är det på grundval av sin position i Sverige och är som genomsnitt inte mer internationellt rörliga än till exempel byggnadsarbetare. Byggnadsarbetarna i sin tur är mer rörliga än lärare eller jurister som är väldigt bundna till språk och kultur hemlandet, och mindre rörliga än datortekniker eller matematiker som i sin yrkesroll har en liten koppling till sitt hemlands kultur.

Intressanta frågor är om vi har en bra eller dålig maktelit i Sverige och om vi är nöjda med att en stor del av makteliten inte går att välja eller avsätta. En sak är klar; urvalsprocesser och utvärderingssystem för makteliten är högst ofullkomliga.

Att makteliten som personer är ett positivt urval av befolkningen är samtidigt uppenbart. De har högre utbildning än genomsnittet av befolkningen och egenskaper som innebär att de kan hävda sig i den hårda konkurrens som råder på samhällets topp.

Under nittioalet genomgick Sverige en djup ekonomisk kris och tappade flera pinnhål i välfärdslihan. Vilket ansvar har makteliten för denna kris, och hur hanterade man den? Om Sverige gått från en samförståndsnation till en nation med starka konflikter mellan politik och näringsliv, vilket många hävdar, så har det naturligtvis också med maktelitens effektivitet att göra.

Effektiviteten beror på de urvalsprocesser som framodlar såväl den demokratiska eliten som näringslivseliten. Processerna ser olika ut beroende på vilken typ av maktposition det gäller. En viktig urvalsfaktor är den sociala reproduktionen. Det vill säga att många inom eliten ärver sin sociala ställning av sina föräldrar.

Det är fortfarande en reproduktion av makteliten ur främst övre medelklass. Den rekryteras från handelshögskolorna och de ledande tekniska högskolorna. Enligt Maktutredningen från 1990 hade 50 procent av näringslivseliten ett ursprung där fadern var högre tjänsteman. Elva procent hade arbetarbakgrund. För eliten som helhet hade 40 procent en pappa som var högre tjänsteman. Motsvarande siffra för hela befolkningen var 14 procent, och 46 procent hade en bakgrund i arbetarhem. Den sneda rekryteringen är ett stort problem ur såväl effektivitets- som rättvisesynpunkt.

Det är också tydligt att urvalsprocessen till näringslivets maktelit nära nog utesluter kvinnor. Ingen av de 50 toppchefer i näringslivet som är med i vår undersökning är kvinna. Den demokratiska makteliten är numera mycket mer jämställd, vilket visar vilken betydelse urvalsprocessen har. Bland de 800 högre ämbetsmännen och politikerna inom statlig förvaltning är 30 procent kvinnor.

Utifrån grundläggande teori om konkurrens kan vi säga att urvalsprocessen till makteliten innebär att ekonomins resurser inte används fullt ut.

Vi vet också att beslutsgrupper blir mer effektiva om de är mångsidigt sammansatta. Grupper med personer med likartade erfarenheter, samma kön och samma ålder är sämre på att fatta beslut än mer sammansatta grupper.

Vi menar alltså att man skulle kunna få ut väsentligt mer ur makteliten med en annan urvalsprocess och en annan sammansättning. Och det handlar inte bara om att stoppa in en och annan medelålders, manlig amerikan eller engelsman i storbolagens styrelser.

Två nya företeelser är samtidigt värda att reflektera över:

Sverige ingår i ett nordeuropeiskt välfärdsbälte med bland andra Norden och i princip också Frankrike och Tyskland, men inte Storbritannien och Irland. Välfärdsbältet har över 40 procent och i flera fall omkring 45 procents skattekvot och Sveriges drygt 50 procent.

Makteliten i näringslivet visar med sin egen lönesättning att den nu närmar sig den anglosaxiska näringslivsmiljön med långt större löneskillnader mellan elit och arbetare än i övriga Västeuropa. Ericssons flytt till England kan ses som ett uttryck för denna utveckling. Lönesättningen för direktörerna i Tyskland ligger under den i Sverige, vilket strax skall

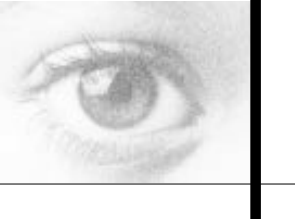

visas. Den centraleuropeiska lönesättningen återspeglar mer av samförstånd och fackligt inflytande över företagen. Vi tycker oss se en trend att det svenska näringslivets maktelit i ersättningar och löner glider iväg mot den anglosaxiska kulturen med dess mot löntagarna mer konfliktorienterade förhållningsätt.

Vi har i den här rapporten också granskat statsministerns lön.

Statsministerns lön, liksom statsrådets löner, bestäms av en särskild kommitté. De har alltså inget inflytande över sina löner, vilket näringslivseliten i någon utsträckning har. Statsministerns lön fungerar i viss mån som broms för lönerna för övriga offentliganställda på höga positioner.

Näringslivet saknar en sådan ”broms”. Den ekonomiska elitens löner sätts på en marknad. Då deras löner skjuter i höjden kan det bero på tre saker: värdet på det de producerar har höjts, det blivit ont om toppchefer och priset på dem stiger, eller så är förklaringen att de sätter sina egna löner. ■

Makteliten

1999

Urval och metod

Vårt urval består alltså av 200 positioner inom den svenska makteliten. Vi har följt samma positioner alla granskningsår, det vill säga sedan 1950.

Vi vill betona att vårt urval är litet och att vi inte gör anspråk på att ge en statistiskt korrekt bild av inkomstutvecklingen för hela den svenska makteliten. Det vi kan uttala oss om är förändringarna för våra 200 positioner, utifrån de inkomstbegrepp vi valt att använda.

Maktelit är ett ofta använt begrepp, men det finns ingen vetenskapligt godkänd definition av vilka som ingår i denna krets. Därför går det inte heller att göra urval med gängse statistiska metoder. Alla eliturval är i viss mån subjektiva, så även vårt.

Vår ambition när vi till den första rapporten i den här serien fastställde de 200 positionerna var att ringa in de maktkretsar som ger ett stort eller avgörande inflytande över den politiska, ekonomiska och sociala utvecklingen i vårt land. En liknande urvalsprincip användes i den statliga maktutrednings elitundersökning. (Demokrati och makt i Sverige, SOU 1990:44).

Vi har begränsat oss till de elitpositioner som innebär ett anställningsförhållande och därmed ger en löneinkomst. Vårt syfte är ju att jämföra inkomstutvecklingen för eliterna med den för en vanlig löntagare. Vi har alltså inte med kretsen stora kapitalägare i vårt urval, inte heller ”kändisar” som idrottsstjärnor och artister.

För att få en bred fördelning av elitpositioner definierade vi 11 maktgrupper i vårt samhälle. Inom varje grupp granskar vi 10 – 50 positioner.

De elva grupperna är:

- näringslivet
- regering/riksdag
- arbetsmarknadens parter
- statliga verksamheter
- högsta posterna inom kommunerna
- kommunala/landstingskommunala verksamheter
- ”överhetssamhället” – domstolar, militären, kyrkan, hovet
- massmedia
- universitets – och forskarvärlden
- ekonomer
- folkrörelserna

Vårt urval av positioner har i viss mån styrts av att vi börjar kartläggningen så tidigt som 1950. Vi har alltså i första hand valt positioner som funnits ända sedan dess och som därför går att följa över tiden. Samtidigt kan vi konstatera att makteliten varit ganska konstant hela vår undersökningsperiod. De tunga maktgrupperna är idag liksom 1950 höga chefer eller valda företrädare inom främst näringslivet, arbetsmarknaden, den offentliga sektorn, politiken, media och folkrörelserna.

Urvalsprincipen för positionerna i maktgrupperna näringslivet och kommunerna är ”de största respektive undersökningsår”. När det gäller näringslivet har vi tagit med största företagen, mätt i antalet anställda i Sverige och utomlands, inom sju olika branscher. Urvalet för kommunerna gäller högste politiker och tjänsteman i landets tio största kommuner.

Inom övriga maktgrupper har vi tagit ut positioner som vi bedömt som tunga och intressanta, och om möjligt går att följa ända från 1950.

Vi har också försökt att få en spridning över landet och inom de yrkesgrupper/verksamheter som ryms inom respektive maktgrupp.

I maktgruppen media har TV och affärstidningarna kommit till under vår granskningsperiod. De finns då med granskningsåret närmast efter att de etablerats på marknaden.

I gruppen Regering och riksdag har vi från och med denna rapport bytt ut fjärde suppleanten i finansutskottet till näringsministern. Vi tycker att det är rimligt att den tunga posten som näringsminister finns med i vårt urval. De övriga tre suppleanterna i finansutskottet är med som tidigare.

En mer detaljerad redogörelse för vårt urval och tankarna bakom det finns i bilaga 1. Ett vidare resonemang finns i rapporten Eliternas återkomst, LO 1999.

Inkomst, inte lön

Vårt fokus är inkomstutvecklingen för de positioner inom makteliten vi valt ut för vår granskning, inte den för enskilda personer. Vi kan nu följa inkomstutvecklingen för våra 200 positioner från 1950 till 1999.

Inkomst är ett vidare begrepp än lön. I den taxerade inkomsten ingår också det som personen tjänat vid sidan av det ordinarie arbetet. Det kan vara arvoden, inkomst från sidouppdrag, fallskärm från ett tidigare arbete, bonus och så vidare. Vi menar att det är relevant för vår granskning att använda inkomstbegreppet i stället för enbart lön. Sidoinkomsterna är ofta knutna till elitpositionen – personen får olika sidouppdrag just för att han eller hon har den positionen.

Inkomstuppgifterna har vi hämtat från offentliga register hos skattemyndigheterna. För att få fram namn på de personer som innehar våra granskningsposter har vi använt årsredovisningar, arkiv, kalendrar och andra offentliga källor, eller helt enkelt kontaktat företagen/verksamheterna själva.

Vår huvudregel är att visa inkomsten för hela inkomstår för en och samma person. Om det skett personbyte på positionen under vårt granskningsår har vi valt inkomsten för året innan.

Elitpositionernas inkomster redovisas både i siffror och i antal industriarbetarlöner. För industriarbetarlönen har vi använt oss av Statistiska centralbyråns årliga redovisning av denna lön. För 1999 var den 212 400

kronor om året, eller 17 525 kronor i månaden. (årslönen delas med 12,12.)

Skälet till att vi valt just industriarbetarlönen som jämförelse är att denna lön finns redovisad i den offentliga lönestatistiken hela vår undersökningsperiod, alltså ända från 1950.

Vi redovisar i rapporten tre inkomstmått för de olika positionerna, inkomst av tjänst, kommunalt taxerad inkomst och sammanräknad nettoinkomst. I alla jämförelser med industriarbetarlönen har vi utgått från den sammanräknade nettoinkomsten. Detta mått innefattar inkomst av tjänst, inkomst av kapital samt inkomst/förlust av näringsverksamhet. Vi menar att den sammanräknade nettoinkomsten bäst speglar personens inkomstläge. De personer i vårt urval som har kapitalinkomster har ofta byggt upp sin förmögenhet med hjälp av de inkomster som positionen ger. Därför bör kapitalinkomster också räknas in. Näringsverksamhet ger i detta sammanhang lika ofta avdrag som inkomster.

Sammanlagda maktgrupper

Vi redovisar i rapporten inkomstutvecklingen för var och en av de elva maktgrupperna. Antalet positioner i de olika grupperna, näringslivet undantaget, är för litet för att vi ska kunna dra några slutsatser om förändringar inom och mellan grupperna. Vi visar därför utvecklingen för de 200 positionerna sammanslagna till tre maktgrupper: näringslivet (den ekonomiska eliten), folk- och förtroendevalda (den demokratiska eliten) och övriga (den byråkratiska eliten). Indelningen har vi gjort på följande sätt:

1. NÄRINGSLIVET.

Maktgruppen näringslivet, 50 positioner

2. POLITIKER OCH ANDRA FÖRTROENDEVALDA.

Grupperna folkrörelser, och regering/ riksdag, samt delar av gruppen arbetsmarknadens parter (alla förtroendevalda), och kommunerna (de högsta politikerna). 60 positioner.

3. ÖVRIGA.

Här ingår offentliganställda samt privatanställda som inte räknas till näringslivet. 90 positioner.

Genomsnittsinkomst och inkomsttak

I våra beräkningar för hela grupper använder vi genomsnittsinkomsten, det vill säga den sammanlagda inkomsten för alla positioner i gruppen delat med antalet positioner. Vi får då en bild av inkomstläget för gruppen som helhet.

Nackdelen med denna metod är att enskilda positioner kan få ett mycket stort genomslag. Det gäller särskilt när beräkningarna, som i vårt fall, bygger på ett litet urval. Om en enskild person ett undersökningsår har kraftigt högre eller kraftigt lägre inkomst än övriga i gruppen kan genomsnittsinkomsten ge en något missvisande bild av gruppens inkomstläge.

Den högsta inkomsten hittills är Hennes & Mauritz VD, som 1998 hade en inkomst motsvarande 719 industriarbetarlöner. Vi valde då att införa ett "inkomsttak" på 200 industriarbetarlöner. Vi utgick från att denna gigantiska inkomst var en tillfällighet, och berodde på aktieförsäljning, optioner eller något annat. Vår tanke var att fördela de resterande 517 industriarbetarlönerna på de kommande tre åren, tillsammans med den faktiska inkomsten. Dock skedde ett VD-byte 1999, och vi har valt att inte räkna in överskottet från den tidigare VDn på dennes lön.

Securitas VD hade 1999 en negativ sammanräknad nettoinkomst på -3,2 miljoner. Inkomst av tjänst och taxerad inkomst var 2,2 miljoner. När en person har negativ inkomst brukar man i andra undersökningar sätta inkomsten till 0, på grund av att ingen har en negativ inkomst i verkligheten. De har ju inte svultit. Vi har därför följt praxis och satt inkomsten för Securitas VD till noll.

Fel i förra rapporten

Vi vill här också korrigera ett fel i vår förra rapport. SAF-ordföranden klassades 1998 i gruppen övriga. I vår första rapport, som omfattar åren 1950-95, räknas han till gruppen folk- och förtroendevalda. SAF-ordföranden hade 1998 en extremt hög inkomst, motsvarande 170 industriarbetarlöner, och höjde därför resultatet kraftigt i gruppen övriga. Nu kommer motsvarande höjning istället i gruppen folk- och förtroendevalda.

Man kan naturligtvis diskutera vilken maktgrupp SAF-ordföranden

bör höra till. Han väljs av tradition bland "tolvtaggarna" i näringslivet, och har den absoluta huvuddelen av sin inkomst från VD- och/eller styrelseuppdrag. Det finns alltså goda skäl att räkna honom till gruppen näringslivet. Han är förtroendevald inom den egna kretsen, men representerar snarare företag än individer. Vi har dock valt att räkna honom till kretsen förtroendevalda, för att undvika diskussion om att vi vill snedvrída vårt urval.

Resultat

I det här avsnittet presenteras en uppföljning av föregående rapporter, med några nya infallsvinklar och förklaringar till att elitens inkomster ser ut som de gör.

Näringslivet leder stort

I tabell 2 ser vi genomsnittsinkomsten uttryckt i antal industriarbetarlöner för de elva maktgrupperna, och totalsiffran för hela vårt urval. Alla tre inkomstbegreppen redovisas. Vi ser också hur många personer varje grupp består av.

Totalt sett ökar maktelitens inkomster med knappt en procent mellan 1998 och 1999, från 12,5 till 12,6 industriarbetarlöner. En ganska liten ökning, alltså.

Men det innebär inte att makteliten som helhet anpassat sig till en mer modest löneökningstakt. Förklaringen är istället två enskilda positioner, Hennes & Mauritz och SAF-ordföranden. De två sänkte sina inkomster kraftigt mellan 1998 och 1999, från mycket extrema värden. Detta slår genom i alla resultat där de två finns med.

H&M-chefen hade 1998 en inkomst på gigantiska 719 industriarbetarlöner, och SAF-ordföranden 170 industriarbetarlöner. Inkomsten för dessa positioner sjönk 1999 till 14 respektive 83 industriarbetarlöner.

Om vi räknar bort H&M-chefen båda åren ökar inkomsterna för näringslivsgruppen med hela 15 procent mellan 1998 och 1999, från 28,5 till 32,7 industriarbetarlöner.

Vi vill också påpeka här att vi föra året införde ett tak på 200 industriarbetarlöner, för att undvika att enskilda extrema värden påverkar genomsnittsinkomsten alltför mycket. Se mer om detta på sidan 25.

ANTAL INDUSTRIARBETARLÖNER 1999

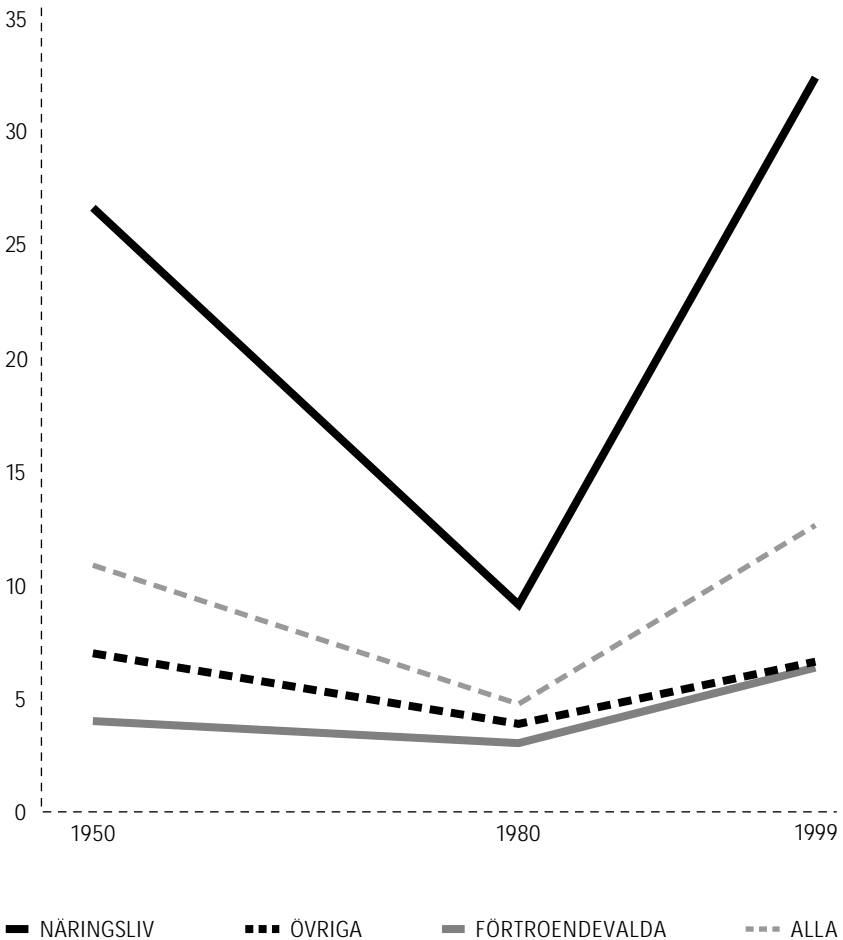
TABELL 2

	ANTAL	INKOMST AV TJÄNST ELLER TILLFÄLLIG FÖRVÄRVS- VERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST	Inkomsten enligt alla tre inkomstmåtten för samtliga maktgrupper, år 1999.
MÄN OCH KVINNOR					
NÄRINGSLIVET	50	28,2	28,1	32,4	
REGERING/RIKSDAG	22	3,7	3,7	4	
ARBETSMARKNADENS PARTER	28	6,2	6,2	8,4	
STATLIG VERKSAMHET	10	11,1	11	10,9	
KOMMUNER	20	3,5	3,4	3,6	
KOMMUNALA BOLAG	12	4,1	4	4,1	
ÖVERHETSSAMHÄLLET	11	3,6	3,5	6,3	
UNIVERSITET/FORSKARVÄRLDEN	10	3,6	3,6	5,4	
MEDIA	14	5,7	5,7	5,6	
EKONOMER	9	6,6	6,6	6,9	
FOLKRÖRELSEORGANISATIONER	11	5	5	5	
<i>ALLA</i>	<i>197</i>	<i>11</i>	<i>10,9</i>	<i>12,6</i>	
MÄN					
NÄRINGSLIVET	50	28,2	28,1	32,4	
REGERING/RIKSDAG	16	3,8	3,8	4,2	
ARBETSMARKNADENS PARTER	22	6,8	6,7	9,6	
STATLIG VERKSAMHET	8	12,3	12,1	12,1	
KOMMUNER	17	3,5	3,5	3,7	
KOMMUNALA BOLAG	10	4,2	4,1	4,2	
ÖVERHETSSAMHÄLLET	10	3,6	3,6	6,6	
UNIVERSITET/FORSKARVÄRLDEN	9	3,8	3,7	5,8	
MEDIA	11	5,7	5,8	5,6	
EKONOMER	8	6,7	6,6	6,5	
FOLKRÖRELSEORGANISATIONER	9	5,4	5,3	5,3	
<i>ALLA</i>	<i>170</i>	<i>12,2</i>	<i>12</i>	<i>14</i>	
KVINNOR					
NÄRINGSLIVET	0	0,0	0,0	0,0	
REGERING/RIKSDAG	6	3,5	3,4	3,3	
ARBETSMARKNADENS PARTER	6	4,2	4,2	4,2	
STATLIG VERKSAMHET	2	6,4	6,3	6,3	
KOMMUNER	3	3,5	3,4	3,4	
KOMMUNALA BOLAG	2	3,6	3,5	3,5	
ÖVERHETSSAMHÄLLET	1	3	3	3	
UNIVERSITET/FORSKARVÄRLDEN	1	2,4	2,3	2,3	
MEDIA	3	5,7	5,7	5,6	
EKONOMER	1	6,5	6,5	9,7	
FOLKRÖRELSEORGANISATIONER	2	3,5	3,5	3,4	
<i>ALLA</i>	<i>27</i>	<i>4,2</i>	<i>4,1</i>	<i>4,2</i>	

DIAGRAM 2

INKOMSTUTJÄMNINGEN UTRADERAD

Inkomstutvecklingen för tre huvudgrupper inom makteliten beräknat som antalet industriarbetarlöner, 1950, 1980, 1998 och 1999.

Om vi ser till de elva maktgrupperna är det en stor spridning av elitens inkomster, från tre till trettio industriarbetarlöner. Näringslivet spelar i en division för sig, med statliga verksamheter som god tvåa. Arbetsmarknadens parter ligger också jämförelsevis högt, vilket till stor del förklaras SAF-ordförändens mycket höga inkomst både 1998 och 1999. Eftersom SAF-ordföranden sänkte sin inkomst med 87 industriarbetarlöner mellan 1998 och 1999 sjunker dock genomsnittet för hela gruppen med näs-

tan tre industriarbetarlöner, eller 25 procent.

Genomsnittsinkomsten för grupperna statliga verksamheter och riksdag och regering har ökat med ungefär en industriarbetarlön vardera mellan 1998 och 1999. I de övriga grupperna har förändringen varit liten, mindre än en industriarbetarlön.

Tabell 4 visar elitens inkomster uppdelat på våra tre grupper.

IT-företag

I näringslivsgruppen finns ett antal företag som brukar klassas som IT-företag. Dessa är Ericsson, NetCom, Europolitan och WM-Data.

IT-företagen är alldeles för få för att det ska gå att säga något om dem generellt. Men vi kan konstatera att förutom Ericsson är cheferna unga och det bara är Ericssons VD som tjänar mycket jämfört med sina kollegor i makteliten. Europolitans VD har stor inkomst av kapital 1999.

CHEFERNA FÖR IT-FÖRETAGEN

TABELL 3

	FÖDELSE-ÅR	INKOMST AV TJÄNST	TAXERAD INKOMST	SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST	Cheferna för IT-företagen i vår undersökning.
ERICSSON	1938	10 727 108	10 727 100	10 663 556	
NETCOM (TELE 2)	1959	6 775 466	6 775 400	6 677 274	
EUROPOLITAN	1954	3 336 734	3 300 300	18 658 866	
WM-DATA	1952	3 466 186	3 466 100	3 542 423	

Våra tre grupper

Siffrorna inom parentes för den demokratiska eliten visar den gruppens genomsnittsinkomst om man tar bort SAF-ordförandens extrema inkomst. I den här tabellen har vi rättat till felet från förra rapporten, det vill säga SAF-ordföranden är nu åter inplacerad i gruppen folk- och förtroendevalda. Siffrorna avviker därför något från förra årets rapport.

Gruppen övriga ligger år 1999 strax under 1950 års nivå, med 6,5 industriarbetarlöner. 1950 var siffran 6,7. Den korrekta siffran för 1998 är 5,7 industriarbetarlöner.

TABELL 4

ANTAL INDUSTRIARBETARLÖNER

Inkomsten för män och kvinnor uppdelat på tre huvudgrupper inom makteliten, 1950 – 1999.

	KVINNOR		MÄN		KVINNOR & MÄN	
	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER
NÄRINGSLIVET (Ekonomiska)						
1950	0	0	50	26,1	50	26,1
1970	0	0	50	14,2	50	14,2
1980	0	0	49	9,1	49	9,1
1985	0	0	50	13,1	50	13,1
1990	0	0	50	16,5	50	16,5
1995	0	0	49	26,3	49	26,3
1998	0	0	50	31,9	50	31,9
1999	0	0	50	32,4	50	32,4
FOLKRÖRELSE, POLITIKER OCH ANDRA FÖRTROENDEVALDA (Demokratiska)						
1950	0	0	58	4,3	58	4,3
1970	0	0	59	4,7	59	4,7
1980	2	2,2	58	2,9	60	2,9
1985	4	2,1	56	2,9	60	2,8
1990	6	2,5	54	3,3	60	3,2
1995	14	3,2	47	3,8	61	3,6
1998	15	3,4	41	4,2	56	6,9
1999	14	3,5	42	6,3	56	5,6
ÖVRIGA GRUPPER (Byråkratiska)						
1950	1	4,9	79	6,8	80	6,7
1970	1	3,2	88	4,0	89	4,0
1980	4	2,4	87	4,0	91	4,0
1985	3	3,1	87	4,9	90	4,9
1990	6	2,7	86	6,5	92	6,2
1995	10	4,2	82	6,8	92	6,5
1998	12	3,6	83	8,0	95	5,7
1999	13	4,9	78	6,3	91	6,1
ALLA GRUPPER						
1950	1	4,9	187	11,2	188	11,1
1970	1	3,2	197	6,8	198	6,8
1980	6	2,3	194	5,0	200	4,9
1985	7	2,5	193	6,4	200	6,3
1990	12	2,6	190	8,2	202	7,9
1995	24	3,6	178	11,4	202	10,5
1998	27	3,6	174	13,9	201	12,5
1999	27	4,2	170	14	197	12,6

När det gäller gruppen folk- och förtroendevalda innebär SAF-ordförandens tillkomst en stor förändring. Snittinkomsten 1998 ökar från 3,9 till 6,9. År 1999 är snittsiffran 5,6 industriarbetarlöner, och om man inte räknar med från SAF-ordföranden 4,2 sådana löner.

Mellan 1995 och 1998 minskade gruppen övriga från 6,5 till 5,7 industriarbetarlöner. Minskningen beror på att Apotekets VD tjänade hela 51 industriarbetarlöner 1995. Därefter sänktes inkomsten för den positionen drastiskt, och därmed genomsnittet för hela gruppen.

Kvinnor och män

Kvinnorna är alltjämt alldeles för få för att det ska gå att säga något säkert om hur elitmän och elitkvinnor skiljer sig åt. Vi gör ändå ett försök till analys av det vi kan se i materialet.

Makteliten är fortfarande ytterst mansdominerad. Knappt 14 procent av makteliten är kvinnor. De statliga verken, de kommunala bolagen, media och regering/riksdag ligger bäst till när det gäller könsfördelningen.

Ett tydligt mönster är att kvinnorna är fler i organisationer där det demokratiska inflytandet är stort. Bland de femtio företag vi tittat på finns ingen kvinnlig VD, men i statliga myndigheter och i riksdag och regering är andelen kvinnliga makthavare så hög som 20-30 procent. Även media har ett relativt högt antal kvinnor. Majoriteten av kvinnorna i gruppen media valdes ut av vår anseendegrupp. (Se bilaga 1)

Kvinnorna i makteliten ökade sina inkomster mellan 1998 och 1999, från i snitt 3,6 till 4,2 industriarbetarlöner.

Antalet kvinnor i vårt urval är oförändrat mellan 1998 och 1999. Vissa förändringar har skett inom grupperna. I gruppen regering/riksdag minskade antalet kvinnor från åtta till sex, eller från 35 till 26 procent. I grupperna folkrörelseorganisationer och media ökar kvinnorna med en person i varje grupp. Sammantaget inga stora framsteg för jämställdheten bland makteliten under 1999 alltså.

Kvinnorna tjänar generellt sett mindre än männen, både jämfört med genomsnittet för hela makteliten och sina grupper. Undantaget är ekonomerna, där den enda kvinnan, chefsekonomen på Industriförbundet, tjänar något mer än männen i gruppen som genomsnitt.

Att kvinnor inte lyckas nå de allra högsta positionerna i samhället

brukar kallas för att de hindras av ett "glastak", det vill säga ett tak som finns men inte syns. Men här kan vi på sätt och vis se glastaket. Ingen av kvinnorna i urvalet tjänar över den genomsnittliga maktelitinkomsten, och samtliga utom en tjänar mindre än genomsnittet i sin grupp. Kvinnorna når helt enkelt inte de allra mest välbetalda positionerna i "sina" organisationer. Kvinnorna har också något mindre inkomster från kapital än männen, men det är en för liten skillnad för att det ska gå att utveckla mer.

TABELL 5

FÖRÄNDRAD NETTOINKOMST

Procentuell förändring mellan 1998 och 1999 för respektive maktgrupp

	PROCENTUELL FÖRÄNDRING, SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST
Näringslivet	+1,6
Regering/Riksdag	+14,3
Arbetsmarknadens parter	-25
Statlig verksamhet	+11,2
Kommuner	+9,1
Kommunala bolag	-6,8
Överhetssamhället	+13
Universitet/forskarvärlden	+3,6
Media	+7,7
Ekonomer	+15
Folkrörelseorganisationer	-2
Alla	

Förändring 1998-1999

Tabell 5 visar förändringen i sammanräknad nettoinkomst mellan 1998 och 1999 för våra elva grupper. Den största förändringen sedan 1998 är att den genomsnittliga inkomsten för gruppen arbetsmarknadens parter minskat med 25 procent. Den största delen av minskningen ligger i sammanräknad nettoinkomst. För inkomst av tjänst är minskningen fem procent. Förklaringen är SAF-ordförandens minskade inkomster.

Inkomstspridning

Tabell 6 visar hur inkomstspridningen inom makteliten förändras. Eliten har här delats upp i fem lika stora delar utifrån inkomsten för positionen. De lägsta lönerna har ökat mellan 1998 och 1999, med hela 12,3 procent, mest av alla femtedelar. En riktig låglönesatsning bland eliterna, av tabellen att döma.

Det visar sig att gruppen med de högsta inkomsterna minskar med två procent mellan 1998 och 1999, vilket återigen förklaras av H&M:s och SAF-ordförandens sänkta inkomst. De övriga femtedelarna ökar i en något snabbare takt än förut.

ÅRLIG INKOMSTÖKNING

TABELL 6

Inkomstökning per år i procent 1950 - 1999

	1950-1970	1970-1980	1980-1985	1985-1990	1990-1995	1995-1998	1999	
Antal positioner	188	198	200	200	202	201	197	Inkomstökning i procent 1950-1999, med de 200 positionerna uppdelade i fem grupper efter inkomst, omräknat i antal industriarbetarlöner.
Högsta inkomster	4,1	5,7	15,6	13,8	13,7	14,4	-2,0	
	6,0	6,7	9,9	10,9	10,7	8,6	10,9	
	7,1	5,9	7,2	10,3	8,4	5,2	5,8	
	7,4	5,5	7,4	11,9	6,6	6,0	7,0	
Lägsta inkomster	8,0	4,9	8,4	11,1	5,7	4,9	12,3	
Industriarbetare	7,7	10,0	7,8	8,3	3,8	5,1	1,0	

Genomsnittsåldern

I tabell 7 ser vi genomsnittsåldern för respektive grupp uppdelat på olika inkomstintervall.

Eliten är i genomsnitt drygt femtio år med ett stort undantag – de två som tjänar mest i den demokratiska eliten. De har en genomsnittsålder på hela 62 år.

TABELL 7

GENOMSNIITTSÅLDER

I tabellen ser vi genomsnittsåldern för respektive grupp uppdelat på olika inkomstintervall.

	ANTAL INDUSTRIARBETARLÖNER						
	0-3,9	4,0-5,9	6,0-7,9	8,0-9,9	10,0-11,9	12,0-	ALLA
NÄRINGSLIVET	47	55	0	0	54	53	52
FOLKRÖRELSE, POLITIKER, andra FÖRTROENDEVALDA	51	53	56	50	51	62	54
ÖVRIGA GRUPPER	54	54	57	54	49	56	54
ALLA GRUPPER	53						
	ANTAL PERSONER						
NÄRINGSLIVET	1	1	0	0	4	44	
FOLKRÖRELSE, POLITIKER, andra FÖRTROENDEVALDA	32	18	1	1	2	2	
ÖVRIGA GRUPPER	34	25	11	9	2	10	

Det är lätt att tänka sig att eliten tjänar mer ju äldre de blir, men det tycks finnas ett "glastak" för makteliten. I inkomstspannen mellan sex och tio miljoner är medelåldern högre än vad den är i de högre inkomstspannen. Det verkar som en del av eliten stannar upp i sin inkomstökning vid mellan sex och tio miljoner. De som tjänar ännu mer är yngre.

Den genomsnittliga elitkvinnan 1999 är född 1948. Motsvarande siffra för männen är 1945. Kvinnorna i vårt urval är alltså något yngre än männen.

Inkomsterna för de fackliga företrädarna

Vi har denna gång tittat särskilt på de fackliga företrädarna i gruppen arbetsmarknadens parter. Deras snittinkomst ligger mellan tre och fyra industriarbetarlöner varje undersökningstillfälle från 1950 och framåt. Makteliten som helhet har varierat betydligt mer, med toppnoteringen 12,6 år 1999. 1980 var hela maktelitens inkomster som lägst, med fem industriarbetarlöner.

Diagram 3 visar att de fackliga företrädarna haft en i stort sett kon-

FACKLIGA FÖRETRÄDARE

TABELL 8

Ordförande LO
 Andre ordförande LO
 Ekonomichef LO
 Ordförande Metall
 Ekonomichef Metall
 Ordförande Byggnads

Ordförande Kommunal
 Ordförande Handels
 Ordförande TCO
 Ordförande SIF
 Ekonomichef SIF

Ordförande HTF
 Ordförande ST
 Ordförande SACO
 Ordförande CF
 Ekonomichef CF

De som räknas till arbetstagar- sidan i gruppen arbetsmarknadens parter.

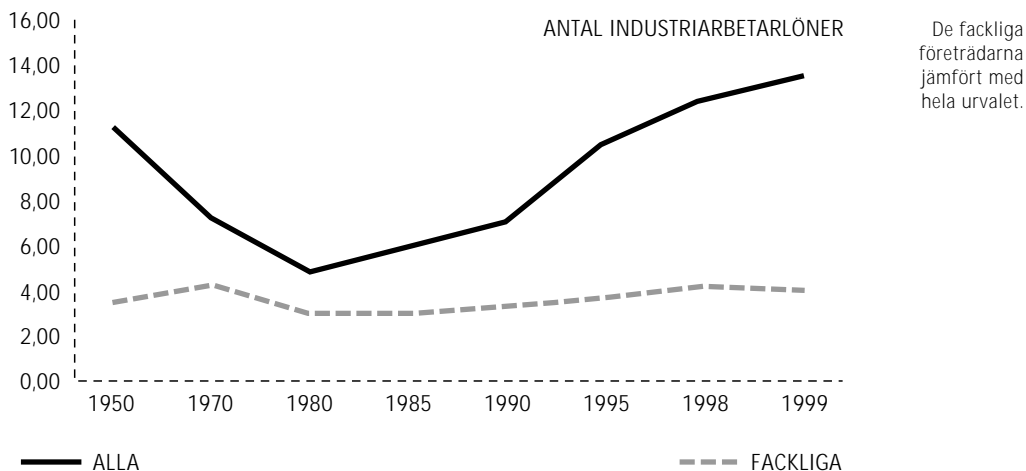
DE FACKLIGA FÖRETRÄDARNA JÄMFÖRT MED URVALET

TABELL 9

	ALLA	FACKLIGA FÖRETRÄDARE	De fackliga företrädarnas och hela maktelitens inkomster räknat i antal industriarbetarlöner 1950-1999.
1950	11,1	3,54	
1970	6,8	4,19	
1980	4,9	3,07	
1985	6,3	3,13	
1990	7,9	3,41	
1995	10,5	3,73	
1998	12,5	4,24	
1999	12,6	4,16	

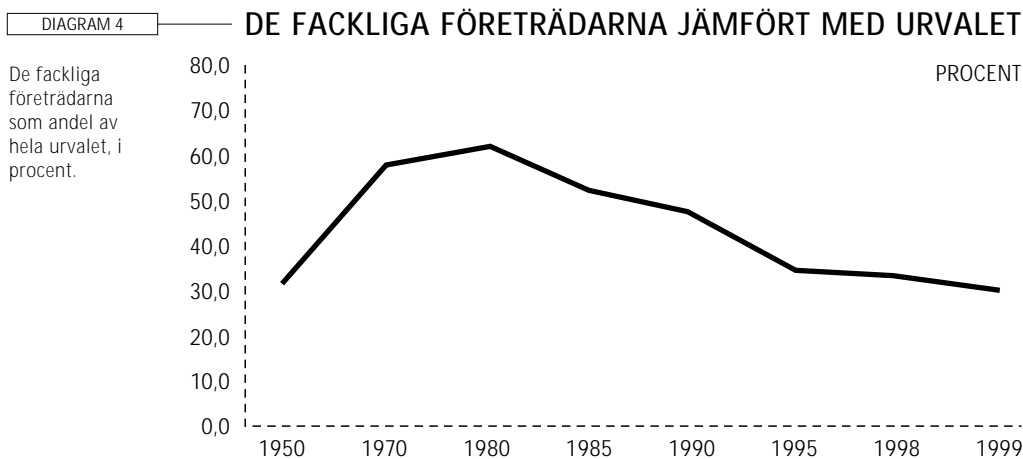
DE FACKLIGA FÖRETRÄDARNA JÄMFÖRT MED URVALET

DIAGRAM 3

stant inkomst jämfört med industriarbetaren hela vår undersökningsperiod. Det är den övriga makteliten som varierat sin inkomst.

De fackliga företrädarnas snittinkomst motsvarar 1999 knappt 31 procent av den för hela vårt urval. Det är något mindre än 1950. Toppnoteeringen var 1980, då snittinkomsten för de fackliga företrädarna var 62,6 procent av den för hela vårt urval. 1980 var också det år då makteliten som helhet hade den lägsta inkomsten, mätt i antal industriarbetarlöner.

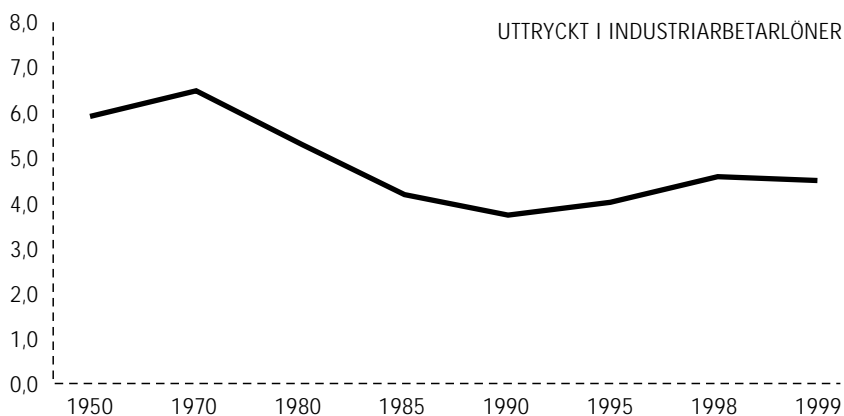
LO-ordföranden och medlemmarna

Diagram 5 visar LO-ordförandens inkomst 1950-1999, uttryckt i antal industriarbetarlöner. LO-ordföranden har minskat sin inkomst relativt industriarbetaren med 1,3 industriarbetarlöner om man jämför åren 1950 och 1999. En förklaring till minskningen kan vara att LO-ordföranden tidigare alltid var riksdagsledamot och uppbar lön för detta uppdrag.

LO-ORDFÖRANDENS INKOMST

DIAGRAM 5

LO-ordförandens inkomst 1950-1999, uttryckt i industriarbetarlöner.

Statsministerämbetet

Vi tror att statsministerämbetets lön sänder viktiga signaler. Den ska vara tillräckligt hög jämfört med övriga elitpositioner, så att det blir tydligt att ämbetet inte är ett lågstatusjobb. Den ska signalera att demokrati är viktigt. Det är också viktigt att statsministerlönen är tillräckligt hög så att människor från alla samhällsklasser "har råd" att bli valda. Att man började betala politiker en gång i tiden var just för att också de som inte hade eget kapital att leva på skulle kunna ta politiska uppdrag. Men å andra sidan är det viktigt att statsministern inte tjänar för mycket. Han eller hon måste ha en levnadsnivå som inte avviker alltför mycket från väljarnas.

Statsministerlönen kan aldrig vara en marknadslön. Det är demokratin och inte marknaden som ska bestämma vem som ska ha uppdraget. Statsministern ska inte kunna sänka sin lön för att få behålla sin position. Jobbet får inte heller auktioneras ut till lägstbjudande, utan det är väljarna som ska avgöra vem som ska ha denna position.

Uppdraget som statsminister är tufft och innebär arbete dygnet runt. Man är aldrig ensam men ändå alltid ensam, enligt en före detta innehavare av denna post. Med dessa förutsättningar är det osannolikt att någon accepterar att bli statsminister enbart för lönen skull.

Vi har tagit fram siffror på statsministerns lön årsvis från 1950 till 2000. Vi använder alltså här inkomstbegreppet lön, inte det vidare begreppet inkomst. Anledningen är att vi vill belysa hur samhället har värdesatt denna position. I våra jämförelser nedan har vi för de offentligt anställda använt inkomstbegreppet inkomst av tjänst, som ju ligger närmare lönebegreppet.

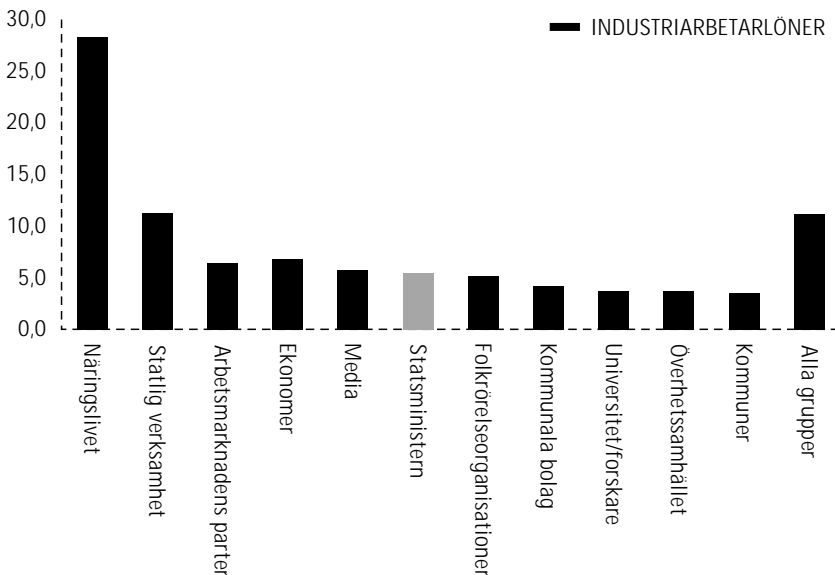
Statsministerlönen samvarierar tydligt med den offentligt anställda elitens inkomster, men man kan också göra tolkningen att den har en viss bromsande effekt för denna grupp.

Åren 1950-1980 minskade inkomstskillnaden mellan vårt eliturval och industriarbetaren. Statsministerlönen och inkomsten för den offentligt anställda eliten hade samma utveckling. Men statsministerlönen sjunker relativt industriarbetaren något tidigare än den för offentligt anställd elit. När klyftorna mellan elit och industriarbetare började öka efter 1980 steg statsministerlönen något långsammare jämfört med den för offentligt anställd elit.

DIAGRAM 6

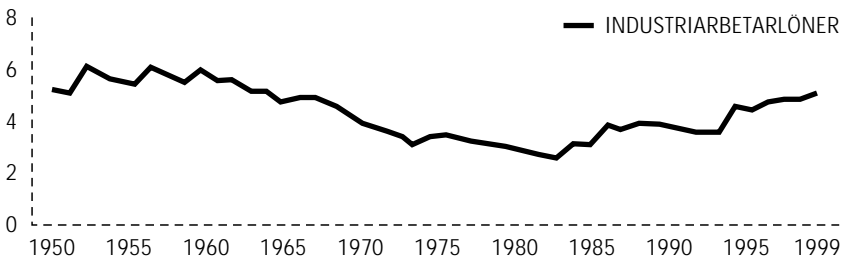
STATSMINISTERNS LÖN OCH ELITGRUPPERNA

Statsministerns lön i mitten av makteliten.

STATSMINISTERNS LÖN 1950-1999

DIAGRAM 7

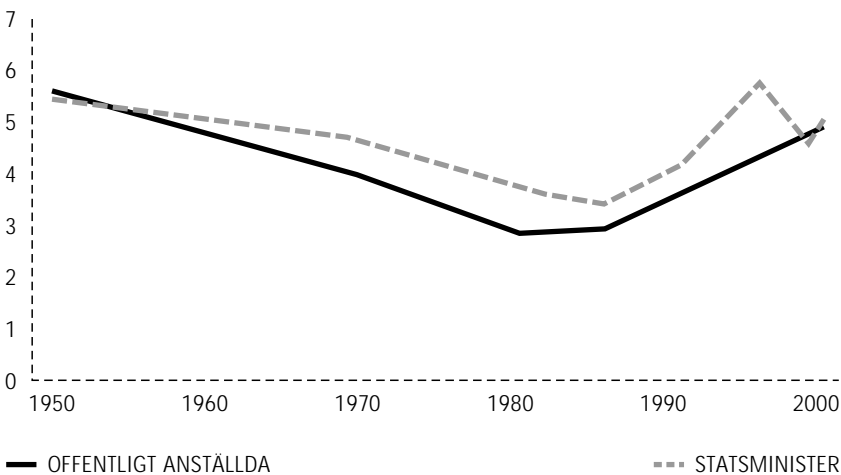
Statsministerns lön 1950-1999, uttryckt i industriarbetarlöner.

Statsministern befinner sig med sin inkomst 1999 precis i mitten av eliten. Det är i stort sett lika många i vårt urval som tjänar mer som tjänar mindre än statsministern. De grupper som har en lägre genomsnittsinkomst än statsministern är regering och riksdag, kommuner, kommunala bolag, universitet/forskarvärlden, överhetsamhället, och folkrörelseorganisationer.

Statsministerlönen räknat i industriarbetarlöner nästan halverades från 1950 till omkring 1975. Därefter var förhållandet till industriarbete-

STATSMINISTERN OCH OFFENTLIGT ANSTÄLLD ELIT

DIAGRAM 8

Statsministerns lön och den offentligt anställda elitens inkomst 1950-1999, uttryckt i industriarbetarlöner.

ren konstant fram till 1986, i princip under de år som Olof Palme var statsminister. Sedan dess har Sverige haft tre statsministrar; Ingvar Carlsson, Carl Bildt och Göran Persson och fyra ministärer. Statsministerlönen har under denna period stigit jämfört med industriarbetarens. År 1999 var avståndet nästan lika stort som 1950.

Då vi jämför statsministerns lön med övriga offentliganställda ser vi att det finns ett tydligt samband. Det stora hacket för statliga verksamheter och därmed även för alla offentligt anställda 1995 beror på att Apotekets VD det året hade en gigantisk inkomst på nio och en halv miljon eller 52 industriarbetarlöner. ■

Direktörerna drar ifrån

Uppgifterna i det här avsnittet bygger på det internationella konsultföretaget Towers Perrins årliga rapporter "Worldwide total remuneration" 1997-2000 samt Martin J Conyon, Graham Sadler "Empirical evidence on the ratio of CEO compensation to employee pay" Universty of Warwick, 1999, som också bygger på Towers Perrins material. Towers Perrins lönesiffror är inte jämförbara med de uppgifter om den svenska maktelitens inkomster som redovisas i denna rapport. För en närmare redovisning av skillnaderna, se bilaga 5.

LÖNERNA FÖR EUROPAS direktörer under 1990-talet kraftigt dragit ifrån lönerna för Europas löntagare. Lönegapet har i genomsnitt nästan fördubblats mellan 1984 och 2000.

Det visar en genomgång av direktörslönerna i några europeiska länder.

De svenska direktörslönerna hör till de som de senaste åren ökat snabbast i Europa.

I mitten av 1980-talet var gapet mellan direktörernas löner och lönen för industriarbetare i Sverige lägst i Europa. Idag är lönegapet kraftigt vidgat och är större i Sverige än i Tyskland och Schweiz.

Snabb ökning av svenska löner

Sverige hör till de länder i Europa där direktörslönerna år 2000 var lägst. Enligt det internationella konsultföretaget Towers Perrin är det bara direktörerna i Tyskland och Spanien som har lägre lön än de svenska.

Men ökningen av de svenska direktörslönerna har varit snabbare än i de flesta andra länder. Mellan 1997 och 2000 ökade direktörslönerna i de studerade europeiska länderna med i genomsnitt 22 procent. I Sverige var ökningen 29 procent. Bara i tre länder har ökningen varit snabbare.

TABELL 10

SNABB ÖKNING AV DIREKTÖRSLÖNEN I SVERIGE

Under de senaste fyra åren har direktörslönerna i Sverige ökat snabbare än genomsnittet i Europa.
Källa: Towers Perrin.

Sammanlagd lön år 2000, i tusen dollar

	1997	2000	Procentuell förändring 1997-2000
Storbritannien	490	720	47
Nederländerna	443	621	40
Belgien	471	655	39
Sverige	341	440	29
Italien	450	568	26
Spanien	334	399	19
Frankrike	524	540	3
Tyskland	424	422	0
Schweiz	334	448	-4
Genomsnitt	438	534	22

Lönegapet har ökat kraftigt under 1990-talet

En jämförelse av direktörslöner i olika länder påverkas i hög grad av inkomstnivån i respektive land. Om genomsnittsinkomsten i ett land är hög är det naturligt att också direktörerna har en högre inkomst än i andra länder.

För att eliminera en del av den effekten kan man sätta direktörslönerna i relation till en genomsnittlig industriarbetarlön i varje land. Ett sådant mått ger också en indikation på löneklyftorna i samhället.

Under de senaste femton åren har lönegapet mellan direktörer och anställda ökat i alla jämförda länder. Men ökningstakten varierar. I några länder har ökningen varit dramatisk medan lönegapet vidgats betydligt långsammare i andra länder.

Om vi börjar med att titta på utgångsläget 1984 i tabell 2 kan vi se att

direktörlönerna då låg ganska väl samlade. VD tjänade, enligt Towers Perrins mått (se bilaga 5), 7-11 gånger mer än en industriarbetare. Skillnaden mellan landet med störst löneklyfta och det med minst var nästan 60 procent.

Därefter har det skett en dramatisk utveckling, framför allt i Storbritannien, där gapet sedan 1984 vuxit 2,5 gånger. Skillnaden mellan länderna med största och minsta löneklyfta har vidgats till cirka 125 procent.

KRAFTIGT ÖKAD VD-LÖN UNDER 1990-TALET

TABELL 11

	1984	1988	1992	1996	1997	1998	1999	2000	Ökning i procent 1984-2000	VD-lön uttryckt i antal industri- arbetarlöner. Källa: Towers Perrin, Conyon/Sandler.
Nederländerna	8	9	10	9	14	13	17	22	177	
Storbritannien	10	13	16	17	18	23	24	25	148	
Italien	9	12	14	16	16	17	20	22	143	
Belgien	9	9	12	12	13	14	18	19	114	
Sverige	7	6	8	7	11	11	13	13	90	
Spanien	11	13	17	16	14	15	17	17	58	
Frankrike	10	12	17	15	15	15	15	15	54	
Tyskland	9	8	10	8	11	10	13	11	27	
Schweiz	9	9	11	12	10	10	11	11	21	
Genomsnitt:	9	10	13	12	14	14	16	17	93	

De europeiska direktörernas löner har seglat ifrån lönerna för de anställda.

VD-lönerna uttryckt i antal industriarbetarlöner har i genomsnitt nästan fördubblats mellan 1984 och 2000. I Sverige ökade lönegapet mellan direktörerna och de anställda, med den mätmetod som används här, från 7 gånger industriarbetarlönen till 13 gånger mellan 1984 och 2000, en ökning med 90 procent. Sverige hör till de länder där löneklyftorna vidgats snabbast. De enda länder som gått mot strömmen är Tyskland och Schweiz, där lönegapet endast ökat med 20-25 procent.

Orsaken till den här utvecklingen kan vi bara spekulera om.

En viktig del av förklaringen är sannolikt den ökade fokuseringen på

aktieägarvärde (shareholder value) och den kraftiga börsuppgången under 1990-talet. I en sådan atmosfär har det varit lättare för direktörerna att motivera höga löneförmåner, särskilt som en del av förmånerna varit kopplade till aktiekursutvecklingen.

En annan förklaring kan vara ökat genomslag för vad som brukar kallas för "vinnaren tar allt"-effekten. Det vill säga att lönerna till de alla mest efterfrågade i en bransch – den skickligaste fotbollsspelaren, den populäraste filmskådespelaren eller rocksångaren – pressats upp i takt med att värderingen numera sker på en global marknad.

Mot detta kan hävdas att den internationella rörligheten på direktörsmarknaden är relativt begränsad. Fortfarande är det ovanligt med VD:ar som rör sig över nationsgränserna. Framför allt är marknaden för mindre länders direktörer inte särskilt stor.

Man kan också anta att traditioner, värderingar och skillnader i företagskultur spelar roll.

Detta skulle kunna förklara skillnaderna mellan direktörslönerna i Storbritannien och Tyskland.

Båda länderna är framgångsrika industrinationer. I båda länderna finns en rad stora internationellt verksamma företag.

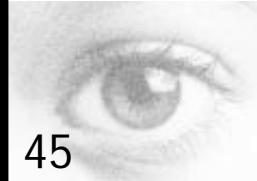
Men trots att den tyska ekonomin är ungefär 1,5 gånger större än den brittiska är det de brittiska direktörerna som har de högsta lönerna. De brittiska direktörerna tjänar cirka 70 procent mer än sina tyska kollegor.

Samtidigt är lönegapet mellan direktörer och anställda dubbelt så stort i Storbritannien som i Tyskland.

Direktörslönerna i Storbritannien tycks mer följa en anglo-saxisk tradition, starkast utvecklad i USA, som accepterar större lönegap. Tyskland (och Schweiz) präglas mer av en kontinentaleuropeisk tradition med mindre lönegap mellan direktörer och anställda. Det är en tradition som bland annat bygger på ett omfattande bankägande av företag och personalrepresentation i styrelserna.

När det gäller direktörslöner spelar också företagets storlek in. I ett stort företag, med många anställda och stor omsättning har direktören i allmänhet högre lön än i ett mindre.

På senare tid har inslag av prestationsrelaterade ersättningar blivit allt vanligare. Utformningen varierar dock kraftigt mellan företag och länder.

Engelska undersökningar* visar att i en majoritet företag var kopplingen mellan belöning och insats svag. Målen för prestationen sätts ofta så lågt att stora summor betalas ut för medelmåttiga eller svaga prestationer.

Vilken väg ska Sverige gå?

I näringslivet motiveras ofta höga löner till svenska direktörer med att Sverige måste hänga med i den internationella utvecklingen. Jämförelsen av direktörlöner i Europa visar att det inte finns en enda utveckling utan flera.

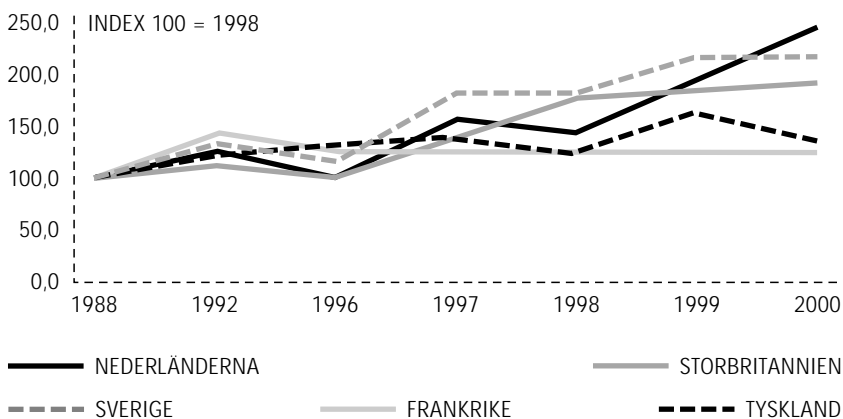
Grovt uttryckt kan man urskilja två modeller: En anglosaxisk modell, som i Europa representeras av Storbritannien och innebär att gapet mellan VD-lönen och de anställda är mellan 20-30 industriarbetarlöner.

Den kontinentaleuropeiska modellen representeras av Tyskland och Schweiz och innebär att direktörerna tjänar 10-11 gånger mer än en industriarbetare.

Direktörlönerna i Sverige har länge utvecklats på ungefär samma sätt som i Kontinentaleuropa. Under 1990-talets senare del verkar det dock som om de svenska direktörerna brutit med den kontinentaleuropeiska modellen och skaffat sig andra förebilder.

TOPPCHEFERNAS INKOMSTUTVECKLING UNDER NITTIOTALET

DIAGRAM 9

* Undersökningar refererade i "Tops Cats: the last closed shop", TUC, 2000.

Det tycks som om man istället tagit sikte på en anglosaxisk utveckling. Näringslivets argumentation utgår för det mesta från löner och förmåner i den anglosaxiska världen, framför allt USA, inte från förhållandena på den europeiska kontinenten.

Att de svenska direktörlönerna slagit in på en annan bana än Kontinentaleuropa framgår tydligt av hur lönegapet utvecklats i Sverige och i de kontinentaleuropeiska länderna.

Lönegapet mellan direktörer och de anställda har vuxit klart snabbare i Sverige än de flesta europeiska länder. Av de länder vi tittat på är det bara Nederländerna som haft en snabbare ökning sedan 1988. Sverige ligger inte i den absoluta toppen om man tittar på förändringen sedan 1984. Sverige har då ökat snabbare än Tyskland och Frankrike, men inte snabbare än Storbritannien. Det är alltså under senare halvan av 1990-talet som de svenska direktörlönerna tar fart.

Stort lönegap i utvecklingsländerna

Konsultföretaget Towers Perrin har i sina internationella lönejämförelser även med siffror för några utvecklingsländer och nyligen industrialiserade länder. Löneklyftorna i dessa länder är genomgående mycket större än i industriländerna. ■

TABELL 12

STORA KLYFTOR

VD-lönen är 2000 uttryckt i antal industri- arbetarlöner	Brasilien	60
	Sydafrika	51
	Malaysia	50
	Mexico	46

Fondförvaltarna

VD:ARNA FÖR FONDBOLAGEN i PPM-katalogen tjänar i genomsnitt åtta gånger mer än en industriarbetare. I och med det nya pensionssystemet, där en del av pensionspengarna placeras i fonder, blir en långt större allmänhet direkt beroende av händelser på kapitalmarknaden. De som arbetar med kapitalmarknaden kommer därför att spela en viktigare roll i fler människors liv än förut. Därför har vi valt att i år för första gången belysa fondförvaltarnas inkomster.

Tanken är att vi varje år ska följa upp fondförvaltarnas inkomstutveckling. Naturligtvis är det först nästa år det kommer att bli riktigt intressant, eftersom vi kommer att kunna följa inkomstutvecklingen för fondförvaltarna i övergången till det nya pensionssystemet. Eftersom det är första gången kartläggningen görs blir det här en ögonblicksbild, det finns ju inget att jämföra med. Nästa år kommer fondförvaltarnas inkomstförändring att jämföras med förändringen i respektive fonders resultat. Finns det något samband mellan chefens lön och fondens resultat? Beror fondens resultat av fondchefens lön?

Vi har valt att kartlägga samtliga svenska fondbolag som fanns med i PPM-katalogen år 1999. Allt som allt blev det 29 stycken, efter att vi slagit ihop några som uppenbart hänger samman. Exempelvis hör Föreningssparbanken fonder enligt Föreningssparbanken själva till Robur fonder och därför har vi bara tittat på VD:n för Robur. Efter att vi gjort vårt urval har vi tagit inkomstuppgifter på fondbolagens VD:ar, precis på samma sätt som för alla de andra i vår undersökning.

Det är intressant att se att fondförvaltarna som grupp skiljer sig mycket från den övriga makteliten både med ålder och med kön. 20,7 procent av fondförvaltarcheferna är kvinnor, vilket är högt jämfört med

TABELL 13

FONDFÖRVALTARNA

Sammanställning av fondförvaltarna.	Antal	Ålder	Industriarbetarlöner
Män	23	43	8,4
Kvinnor	6	42	6,0
Totalt	29	43	7,9

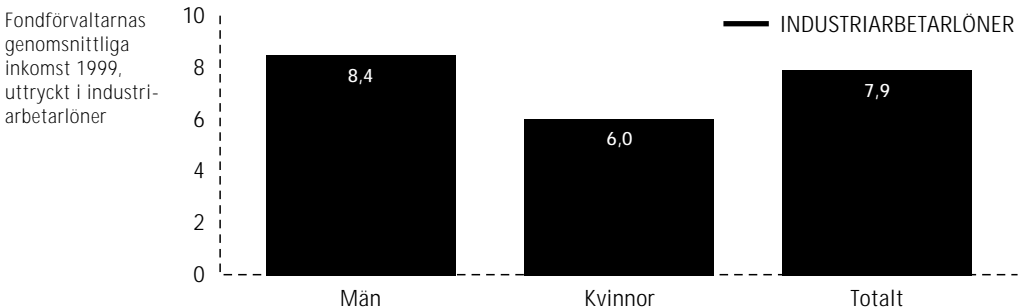
övriga näringslivet (som har noll procent), men naturligtvis fortfarande lågt om man jämför med befolkningen som helhet. Andelen kvinnor är lika hög som inom media och arbetsmarknadens parter. Medelåldern är 43 år, fondförvaltarna är alltså betydligt yngre än övriga makteliten, som i genomsnitt är elva år äldre.

Snittinkomsten för fondeliten är åtta industriarbetarlöner, men variationen är stor. Lägsta inkomsten är tre industriarbetarlöner (Salusansvar E Öhman fonder AB), och högsta tjänar 33 industriarbetarlöner (Carnegie fonder).

Som vi ser är kvinnornas genomsnittsinkomst lägre än männens. Bakom statistiken döljer sig dessutom att en av kvinnorna, VD:n för Banco fondaktiebolag tjänar drygt 3,6 miljoner kronor, och därför drar upp genomsnittet. Utan hennes höga inkomst är genomsnittsinkomsten för kvinnorna i fondeliten strax under 800000 kronor, eller fyra industriarbetarlöner. ■

DIAGRAM 10

FONDFÖRVALTARNAS GENOMSNITTLIGA INKOMST 1999

De elva maktgrupperna

Näringslivet

50 positioner

Näringslivet representeras i vår undersökning av 50 positioner inom sju branscher: verkstad, stål, bygg, papper, försäkringsbolag/finansverksamhet/banker, handel samt en grupp ”övriga”. Företagen är de största inom sina branscher respektive undersökningsår, mätt i antal anställda i Sverige och utomlands.

I de fall då VD:n skattar utomlands har vi valt den högste Sverigechefen. Företaget har då listats efter antalet anställda i Sverige.

Vi har utgått från tidningen Veckans Affärers årliga sammanställning av de största företagen och kompletterat med bland annat uppgifter ur årsredovisningar och andra källor.

Vi har som princip att minst 30 av börsens största företag, mätt i börsvärdet första vardagen vårt undersökningsår, ska finnas med på vår lista. I de fall då de inte kommit med i någon av verksamhetsgrupperna har de placerats i gruppen övriga.

Verkstadsindustri	10 företag
Stålindustri	5 företag
Byggindustri	5 företag
Pappersindustri	5 företag
Försäkringsbolag/ banker	10 företag
Handel	5 företag
Övriga	10 företag

Statsministern, Utrikes-
Finans- Social- Försvars- och
Näringsministern, Talmannen

Kabinettssekreteraren UD
2 Statssekreterare, finans- och
försvarsdepartementet

Ordf. i finans-, konstitutions-
och jordbruksutskottet.

PARTILEDARNA FÖR:
Moderaterna, Centern,
Folkpartiet, Vänsterpartiet,
Socialdemokraterna

Partisekreteraren
socialdemokraterna

ORDFÖRANDENA I:

LO, TCO, SACO, SAF, LOs andre
ordföranden, SAFs VD samt
förhandlingschef, HAO, VF,
Byggtreprenörerna, Metall,
Kommunal, Byggnads, Handels,
Handelstjänstemannaför-
bundet, Statstjänstemanna-
förbundet, SIF, Civilingenjörs
förbundet, CF

ARBETSGIVARE:

Landstingsförbundet
Kommunförbundet

EKONOMIANSVARIGA:

LO, Metall, SIF, CF, SAF,
Verkstadsföreningen,
Kommunförbundet

SAMT VD FÖR:

Industriförbundet
Köpmannaförbundet

VD/chef/GD FÖR:

Apoteksbolaget
Posten
Riksbanken
Riksskatteverket
Riksrevisionsverket
Statens Järnvägar
Telia
Vattenfall
Vin och Sprit
Vägverket

Regering och riksdag

22 positioner

Landets högsta politiska företrädare tillhör naturligtvis makteliten.

Vi har valt ut 22 viktiga poster: Statsministern, fem tunga ministerposter, talmannen, tre statssekreterare/kabinettssekreterare, ordförandena i tre tunga utskott, partiledarna för de fem riksdagspartier som funnits med sedan 1950, partisekreteraren för socialdemokraterna samt tre suppleanter i det tunga finansutskottet.

Tidigare hade vi fyra suppleanter från finansutskottet. Från och med denna rapport har vi bytt ut den fjärde suppleanten mot näringsministern.

Arbetsmarknadens parter

29 positioner

I Sverige har parterna på arbetsmarknaden en viktig roll. Deras främsta företrädare räknas därför till makteliten.

Vi har med ordförandena i de tre fackliga centralorganisationerna LO, TCO och SACO och de åtta största förbunden, samt LOs andre ordförande. Vidare ordföranden och VDn i de privata arbetsgivarnas huvudorganisation SAF, fem tunga SAF-förbund, de två stora offentliga arbetsgivarorganisationerna samt Industriförbundet och ekonomiansvariga i LO, Metall, SIF, CF, SAF, Verkstadsföreningen och Kommunförbundet.

Statliga verksamheter

10 positioner

Till denna grupp har vi valt ut posten som generaldirektör/VD för tio statliga bolag, verk och styrelser.

Vi har valt välkända verksamheter, som funnits hela vår undersökningsperiod. Staten är huvudägare för alla tio år 1999.

Kommunerna 20 positioner

I denna grupp ingår den högste politikern och högste tjänstemannen i landets tio största kommuner, mätt i antal invånare, respektive undersökningsår. Störst 1999 var Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala, Linköping, Västerås, Örebro, Norrköping, Helsingborg och Jönköping.

Högste politiker och högste tjänsteman i landets tio största kommuner respektive undersökningsår

Stockholm
Göteborg
Malmö
Uppsala
Linköping
Västerås
Örebro
Norrköping
Helsingborg
Jönköping.

Kommunala/landstingskommunala verksamheter 12 positioner

Till den här maktgruppen har vi valt ut den högst ansvarige för områdena bostäder, socialvård, trafik och sjukvård i Stockholm, Göteborg och Malmö. Vi vill med den här indelningen få en bild av löneutvecklingen inom olika sektorer av den kommunala och landstingskommunala verksamheten.

HÖGST ANSVARIGE FÖR:

Bostäder
Sjukvård
Socialvård
Trafik
i
Stockholm
Göteborg
Malmö

Stockholm och Göteborg har flera kommunala bostadsbolag. Vi har genomgående valt den högst ansvarige för "det största" bostadsbolaget, mätt i aktiekapital.

I Göteborg ligger ansvaret för socialvården sedan 1991 hos 21 självstyrande stadsdelsnämnder. Vi har för 1999, liksom för 1995, valt samordningsfunktionen, som är förvaltningschefen för stadsdelsnämnderna.

Malmö har sedan 1995 tio stadsdelsnämnder med var sin socialchef. Vi har för 1999, liksom för 1998, valt positionen som förvaltningschef för centrala Malmö.

"Överhetssamhället" 11 positioner

I den här gruppen har vi samlat höga positioner inom vad som kan kallas det traditionella överhetssamhället – hovet, domstolarna, kyrkan och militären, samt två ambassadörsposter.

Kungen, eller statschefen, tillhör ju tveklöst makteliten

Kungen, Riksmarsalken
Ambassadörerna i London
och Washington
President HD
President Svea Hovrätt
Ärkebiskopen Biskopen i Lund
ÖB och Chefen för armén
Riksåklagaren

CHEFREDAKTÖR FÖR:
Dagens Nyheter
Aftonbladet
Veckans Affärer
Dagens Industri

CHEF, ETERMEDIA:
Sveriges Radio
Sverige Television
Aktuellt
Dagens Eko
TV 4 (programchef)

Samt fem tongivande
journalister

REKTOR FÖR:
Chalmers
Handelshögskolan Stockholm
Karolinska institutet
Konstfack
Socialhögskolan
Uppsala universitet

**PROFFESORER/
PREFEKT/CHEF FÖR:**
Nationalekonomiska
institutionen
Uppsala universitet
Institutionen för företags-
ekonomi
Lunds universitet
Juridiska institutionen
Lunds universitet

och finns därför med i vår undersökning. Kungen har ingen inkomst av tjänst eller kommunalt taxerad inkomst, däremot redovisar han en sammanräknad nettointkomst.

Media

16 positioner

Till den här gruppen har vi valt ut chefredaktörerna för landets två största dagstidningar, Dagens Nyheter och Aftonbladet, och de två största affärstidningarna Veckans Affärer och Dagens Industri. I redovisningar för hela undersökningsperioden finns affärstidningarna med från undersökningsåret efter det år de startades.

I gruppen ingår vidare fem chefer inom etermedia: radio- och TV-chefen, cheferna för Ekot och Aktuellt samt programchefen vid TV 3. Även när det gäller TV har vi med positionerna undersökningsåret närmast efter verksamheterna startade. Vidare ingår de fem journalister/publicister som under 1999 betytt mest för debatten och påverkat opinionen mest. Vi menar att enskilda journalister kan få ett sådant inflytande över debatten att de kan räknas till makteliten.

För att få fram detta urval har vi använt oss av vad som brukar kallas ”anseendemetoden”, det vill säga vi anlidade en krets respekterade och välkända kollegor i branschen. De personer som valt ut 1999 års mest tongivande journalister/publicister är Pia Brandelius, Gunnar Fredriksson, Christina Jutterström, Tommy Öberg, Malin Siwe och Herbert Söderström.

Universitets/forskarvärlden

10 positioner

Vi har valt rektorerna för högskolor och universitet med lite olika inriktning och i olika delar av landet: Uppsala universitet, Handelshögskolan, Konstfack och Karolinska Institutet i Stockholm samt Chalmers tekniska högskola i Göteborg.

Vidare prefekten/chefen för institutionen för socialt arbete/Socialhögskolan vid universitetet i Stockholm, nationalekonomiska institutionen vid universitetet i Uppsala och Stockholm och institutionen för företagsekonomi samt juridiska institutionen vid universitetet i Lund.

Ekonomer 10 positioner

Ekonomerna är den yrkeskår som det senaste decenniet starkast uttalat sig för en nedväxling av den svenska löneökningstakten. Självklart är det då intressant att se hur deras egna löner har utvecklats. Ekonomerna är också en grupp som under senare år kraftigt stärkt sin ställning inom makteliten.

Vi har till den här gruppen valt cheferna för Börsen och finansinspektionen, chefsekonomerna vid Nordbanken, Handelsbanken och SE-banken samt vid LO, TCO, SACO, SAF och Industriförbundet.

År 1999 hade TCO ingen chefsekonom, och är därför inte med alls.

CHEFEN FÖR:
Börsen
Finansinspektionen

CHEFSEKONOM PÅ:
Nordbanken
Handelsbanken
SE-banken

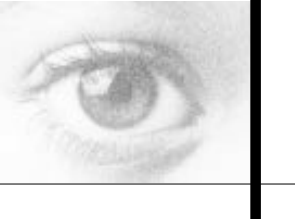
CHEFSEKONOM PÅ:
LO
SACO
SAF
Industriförbundet

Folkrörelseorganisationer 11 positioner

Folkrörelserna är viktiga opinionsbildare i vårt land, och de som leder dem bör därför räknas till makteliten.

Vi har till den här gruppen valt fyra arbetarrörelseorganisationer (ABF, HSB, Folkets hus Riksorganisation och Hyresgästernas riksförbund), tre idrottsorganisationer (Fotbolls- friidrotts- och riksidsrottsförbundet), nykterhetsorganisationen IOGT, hjälporganisationen Röda Korset samt Lantbrukarnas Riksförbund, LRF. ■

ABF
HSB
KF
Hyresgästernas riksförbund
Folkets hus riksorganisation
Fotbollsförbundet
Riksidrottsförbundet
Friidrotts förbundet
Röda korset
IOGT/NTF
LRF

Årsinkomst

1950 - 1999

uppdelat på de elva maktgrupperna

	ANTAL	INKOMST AV TJÄNST ELLER TILL- FÄLLIG FÖRVARVS- VERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMAN- RÄKNAD NETTO INKOMST	INDUSTI- ARBETARE
NÄRINGSLIVET					
1950	50	134 784	141 555	157 508	6 040
1970	50	393 363	320 342	378 110	26 670
1980	49	739 873	627 568	630 811	69 470
1985	50	1 233 791	1 249 549	1 322 063	101 110
1990	50	2 496 563	2 425 618	2 476 962	150 340
1995	49	4 132 422	4 100 278	4 767 854	181 020
1998	50	5 627 414	6 311 228	6 703 884	210 300
1999	50	5 983 022	5 963 876	6 885 924	212 400
REGERING/RIKSDAG					
1950	22	26 281	27 206	29 466	6 040
1970	23	142 457	133 815	140 374	26 670
1980	23	206 787	186 955	189 377	69 470
1985	23	268 007	242 387	245 810	101 110
1990	23	461 311	412 361	423 972	150 340
1995	24	604 647	592 088	600 458	181 020
1998	23	698 893	709 257	735 249	210 300
1999	22	781 367	793 773	840 529	212 400

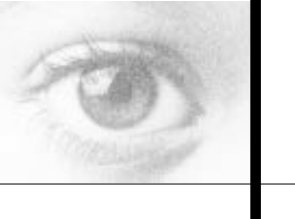
ÅRSINKOMST 1950-1999

	ANTAL	INKOMST AV TJÄNST ELLER TILL- FÄLLIG FÖRVARVS- VERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMAN- RÄKNAD NETTO INKOMST	INDUSTI- ARBETARE
ARBETSMARKNADENS PARTER					
1950	28	39 566	36 818	42 145	6 040
1970	29	155 845	134 255	144 265	26 670
1980	29	371 543	315 740	310 055	69 470
1985	29	576 355	547 966	482 392	101 110
1990	29	780 319	740 766	747 187	150 340
1995	29	1 016 880	1 003 472	1 057 229	181 020
1998	28	1 376 257	1 362 529	2 352 504	210 300
1999	28	1 326 740	1 311 861	1 787 309	212 400
STATLIG VERKSAMHET					
1950	9	47 569	47 171	52 910	6 040
1970	10	183 221	178 134	191 479	26 670
1980	10	397 182	360 775	378 485	69 470
1985	10	603 759	580 900	591 456	101 110
1990	10	1 255 675	1 220 790	1 242 754	150 340
1995	10	2 591 249	2 572 900	2 516 258	181 020
1998	10	2 101 042	2 083 500	2 051 310	210 300
1999	10	2 352 651	2 331 432	2 314 744	212 400
KOMMUNER					
1950	20	27 366	26 863	28 197	6 040
1970	20	97 882	95 371	97 236	26 670
1980	20	213 551	188 256	195 640	69 470
1985	20	274 348	245 560	249 331	101 110
1990	20	468 308	407 965	418 604	150 340
1995	20	613 938	604 055	577 456	181 020
1998	20	697 072	681 345	688 533	210 300
1999	20	744 892	732 185	768 758	212 400
KOMMUNALA BOLAG					
1950	12	28 153	27 513	28 847	6 040
1970	12	128 993	117 175	127 786	26 670
1980	12	266 698	235 544	239 921	69 470
1985	12	368 096	343 017	346 658	101 110
1990	12	573 706	531 783	546 295	150 340
1995	12	789 487	756 742	771 001	181 020
1998	12	898 992	872 492	935 182	210 300
1999	12	864 823	842 008	860 649	212 400
ÖVERHETSSAMHÄLLET					
1950	10	26 344	31 050	35 984	6 040
1970	10	117 320	118 702	119 459	26 670
1980	11	306 913	301 625	304 070	69 470
1985	11	431 036	428 527	440 875	101 110
1990	11	752 116	709 536	722 226	150 340
1995	11	1 106 247	851 422	1 111 666	181 020
1998	11	679 352	668 145	1 185 456	210 300
1999	11	759 679	748 473	1 333 240	212 400

ÅRSINKOMST 1950-1999

	ANTAL	INKOMST AV TJÄNST ELLER TILL- FÄLLIG FÖRVÄRVS- VERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMAN- RÄKNAD NETTO INKOMST	INDUSTI- ARBETARE
UNIVERSITET/FORSKARVÄRLDEN					
1950	9	30 733	30 939	34 614	6 040
1970	10	126 765	121 038	126 768	26 670
1980	10	263 444	243 430	249 550	69 470
1985	10	318 933	306 010	317 917	101 110
1990	10	482 030	682 340	695 156	150 340
1995	10	993 002	986 070	1 090 650	181 020
1998	10	732 383	722 170	1 182 518	210 300
1999	10	769 494	757 890	1 147 579	212 400
MEDIA					
1950	11	37 594	35 115	37 123	6 040
1970	16	114 055	107 171	106 602	26 670
1980	15	222 279	192 563	192 406	69 470
1985	14	299 330	250 650	253 456	101 110
1990	16	645 993	548 250	588 967	150 340
1995	16	956 973	944 450	904 574	181 020
1998	16	1 119 953	1 112 675	1 093 682	210 300
1999	14	1 209 879	1 219 007	1 191 893	212 400
EKNOMER					
1950	6	23 843	22 170	24 109	6 040
1970	8	112 009	106 929	107 244	26 670
1980	10	245 134	201 307	204 122	69 470
1985	10	365 702	309 330	324 185	101 110
1990	10	646 314	550 451	601 161	150 340
1995	10	1 020 174	1 004 180	997 336	181 020
1998	10	1 276 254	1 267 490	1 270 845	210 300
1999	9	1 410 096	1 404 444	1 455 807	212 400
FOLKRÖRELSEORGANISATIONER					
1950	11	30 731	29 892	30 711	6 040
1970	10	143 231	136 840	140 770	26 670
1980	11	243 252	220 315	218 775	69 470
1985	11	401 130	358 227	367 979	101 110
1990	11	676 273	605 382	623 527	150 340
1995	11	915 252	902 718	902 989	181 020
1998	11	1 096 479	1 081 491	1 078 718	210 300
1999	11	1 067 091	1 053 555	1 055 732	212 400
ALLA GRUPPER					
1950	188	59 432	60 831	67 299	6 040
1970	198	198 970	173 834	192 648	26 670
1980	200	388 498	337 419	340 039	69 470
1985	200	603 502	585 483	598 370	101 110
1990	202	1 109 933	1 062 178	1 088 183	150 340
1995	202	1 741 756	1 710 023	1 891 948	181 020
1998	201	2 185 373	2 347 773	3 182 057	210 300
1999	197	2 333 557	2 322 631	2 649 339	212 400

Antal industri- arbetarlöner 1950 - 1999

uppdelat på de elva
maktgrupperna

	KVINNOR		MÄN		KVINNOR & MÄN	
	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER
NÄRINGSLIVET						
1950	0		50	26,1	50	26,1
1970	0		50	14,2	50	14,2
1980	0		49	9,1	49	9,1
1985	0		50	13,1	50	13,1
1990	0		50	16,5	50	16,5
1995	0		49	26,3	49	26,3
1998	0		50	31,9	50	31,9
1999	0		50	32,4	50	32,4
REGERING/RIKSDAG						
1950	0		22	4,9	22	4,9
1970	0		23	5,3	23	5,3
1980	2	2,2	21	2,8	23	2,7
1985	3	1,9	20	2,5	23	2,4
1990	5	2,4	18	2,9	23	2,8
1995	7	3,2	17	3,4	24	3,3
1998	8	3,4	15	3,6	23	3,5
1999	6	3,3	16	4,2	22	4

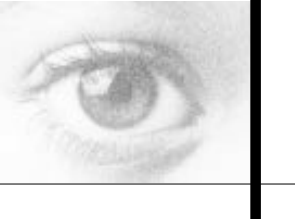
ANTAL INDUSTRIARBETARLÖNER 1950-1999

	KVINNOR		MÄN		KVINNOR & MÄN	
	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER
ARBETSMARKNADENS PARTER						
1950	0		28	7,0	28	7,0
1970	0		29	5,4	29	5,4
1980	0		29	4,5	29	4,5
1985	1	2,5	28	4,9	29	4,8
1990	1	2,8	28	5,0	29	5,0
1995	5	3,4	24	6,3	29	5,8
1998	6	4,1	22	13,1	28	11,2
1999	6	4,2	22	9,6	28	8,4
STATLIG VERKSAMHET						
1950	0		9	8,8	9	8,8
1970	0		10	7,2	10	7,2
1980	0		10	5,4	10	5,4
1985	0		10	5,8	10	5,8
1990	0		10	8,3	10	8,3
1995	1	3,7	9	15,0	10	13,9
1998	2	4,3	8	11,1	10	9,8
1999	2	6,3	8	12,1	10	10,9
KOMMUNER						
1950	0		20	4,7	20	4,7
1970	0		20	3,6	20	3,6
1980	0		20	2,8	20	2,8
1985	1	2,3	19	2,5	20	2,5
1990	1	3,2	19	2,8	20	2,8
1995	1	2,0	19	3,3	20	3,2
1998	3	3,2	17	3,3	20	3,3
1999	3	3,4	17	3,7	20	3,6
KOMMUNALA BOLAG						
1950	0		12	4,8	12	4,8
1970	0		12	4,8	12	4,8
1980	0		12	3,5	12	3,5
1985	0		12	3,4	12	3,4
1990	0		12	3,6	12	3,6
1995	1	2,5	11	4,4	12	4,3
1998	2	2,1	10	4,7	12	4,4
1999	2	3,5	10	4,2	12	4,1
ÖVERHETSSAMHÄLLET						
1950	0		10	6,0	10	6,0
1970	0		10	4,5	10	4,5
1980	0		11	4,4	11	4,4
1985	1	3,4	10	4,5	11	4,4
1990	1	4,1	10	4,9	11	4,8
1995	1	9,2	10	5,8	11	6,1
1998	1	2,4	10	6,0	11	5,6
1999	1	3	10	6,6	11	6,3

ANTAL INDUSTRIARBETARLÖNER 1950-1999

	KVINNOR		MÄN		KVINNOR & MÄN	
	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER	ANTAL	INDUSTRI- ARBETAR- LÖNER
UNIVERSITET/FORSKARVÄRLDEN						
1950	0		9	5,7	9	5,7
1970	0		10	4,8	10	4,8
1980	1	2,2	9	3,7	10	3,6
1985	0		10	3,1	10	3,1
1990	1	2,0	9	4,9	10	4,6
1995	1	3,4	9	6,3	10	6,0
1998	1	2,0	9	6,0	10	5,6
1999	1	2,3	9	5,8	10	5,4
MEDIA						
1950	1	4,9	10	6,3	11	6,1
1970	1	3,2	15	4,0	16	4,0
1980	3	2,4	12	2,9	15	2,8
1985	1	3,7	13	2,4	14	2,5
1990	3	2,3	13	4,3	16	3,9
1995	5	3,8	11	5,5	16	5,0
1998	2	4,3	14	5,3	16	5,2
1999	3	5,6	11	5,6	14	5,6
EKONOMER						
1950	0		6	4,0	6	4,0
1970	0		8	4,0	8	4,0
1980	0		10	2,9	10	2,9
1985	0		10	3,2	10	3,2
1990	0		10	4,0	10	4,0
1995	0		10	5,5	10	5,5
1998	1	6,8	9	6,0	10	6,0
1999	1	9,7	8	6,5	9	6,9
FOLKRÖRELSEORGANISATIONER						
1950	0		11	5,1	11	5,1
1970	0		10	5,3	10	5,3
1980	0		11	3,1	11	3,1
1985	0		11	3,6	11	3,6
1990	0		11	4,1	11	4,1
1995	2	3,8	9	5,2	11	5,0
1998	1	2,5	10	5,4	11	5,1
1999	2	3,4	9	5,3	11	5
ALLA						
1950	1	4,9	187	11,2	188	11,1
1970	1	3,2	197	7,2	198	7,2
1980	6	2,3	194	5,0	200	4,9
1985	7	2,5	193	6,0	200	5,9
1990	12	2,6	190	7,5	202	7,2
1995	24	3,6	178	11,4	202	10,5
1998	27	3,6	174	13,9	201	12,5
1999	27	4,2	170	14	197	12,6

Makteliten 1999

SAMTLIGA POSITIONER I VÅR UNDERSÖKNING

MAKTELITGRUPP POSITION	INKOMST AV TJÄNST ELLER TILLFÄLLIG FÖR- VÄRVSVERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST
NÄRINGSLIVET, VD			
ABB Sverige	5 320 408	5 284 000	5 984 527
Elektrolux	11 396 385	11 396 300	14 136 192
Volvo	10 040 356	10 004 500	10 498 943
SKF	4 927 363	4 927 300	4 913 393
Sandvik	6 139 347	6 103 000	6 653 802
Alfa Laval	4 888 672	4 852 200	7 082 157
Assa	5 019 820	5 019 800	7 450 689
Atlas Copco	8 043 611	8 043 600	8 076 160
Scania	7 384 701	7 348 300	11 150 705
Autoliv	8 590 303	8 553 900	16 011 376
Nordea	6 282 539	6 246 100	6 359 358
SEB	8 696 754	8 696 700	10 525 385
Föreningsparbanken	15 986 868	15 950 400	15 938 819
Handelsbanken	7 238 490	7 238 400	8 683 364
Skandia	9 422 067	9 385 600	9 375 200
Investor	22 217 085	22 217 000	12 095 599
Folksam	2 183 870	2 148 800	2 201 751
SPP	3 324 999	3 288 500	3 211 231
Industrivärden	4 838 430	4 804 600	5 736 248
Länsförsäkringar	2 808 095	2 771 600	2 677 373
SSAB	4 092 390	4 072 300	4 217 095
Avesta Sheffield	4 054 344	4 054 300	4 087 442
Gränges	4 667 381	4 667 300	5 216 367

MAKTELITGRUPP POSITION	INKOMST AV TJÄNST ELLER TILLFÄLLIG FÖR- VÄRVSVERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST
Fortsättning: NÄRINGSLIVET, VD			
LKAB	3 406 999	3 370 600	3 279 030
Uddeholm	946 607	934 700	903 499
Stora Enso	6 899 131	6 881 300	6 963 116
SCA	9 138 951	9 102 500	10 047 504
Assi Domän	4 617 861	4 617 800	4 799 888
Holmen	5 244 274	5 207 800	5 645 784
Munksjö	3 016 213	2 979 800	3 477 928
Skanska	2 946 561	2 946 500	2 340 101
NCC	4 562 320	4 525 900	4 843 265
Scancem	2 615 881	2 615 800	2 766 102
Peab	2 328 422	2 290 900	5 457 203
BPA	3 442 908	3 406 500	6 730 827
H&M	3 941 995	3 905 900	4 059 806
Bilia	4 995 170	4 995 100	4 861 742
ICA Handlarna	3 146 328	3 146 300	3 585 397
Arla	2 410 925	2 410 900	2 394 805
Axel Johnson	3 002 520	2 966 500	7 890 341
Securitas	2 190 139	2 190 100	0
Ericsson	10 727 108	10 727 100	10 663 556
Astra Zeneca	14 547 777	14 511 700	14 763 161
SAS	7 735 107	7 735 100	8 439 190
Gambro	8 604 283	8 604 200	10 754 092
Netcom	6 775 466	6 775 400	6 677 274
Europolitan	3 336 734	3 300 300	18 658 866
AGA	4 946 542	4 946 500	5 951 970
Sydkraft	2 594 414	2 558 000	2 516 132
WM-Data	3 466 186	3 466 100	3 542 423

MAKTELITGRUPP POSITION	INKOMST AV TJANST ELLER TILLFÄLLIG FÖR- VÄRVSVERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST
REGERING/RIKSDAG			
Statsminister	1 065 446	955 400	1 066 504
Utrikesminister	924 528	918 200	891 483
Finansminister	808 058	808 000	734 338
Socialminister	911 957	911 900	837 928
Försvarsminister	829 848	829 800	841 733
Kabinettssekreterare UD	718 108	686 600	845 213
Statssekreterare Finansdep.	832 271	814 000	831 262
Statssekreterare Försvarsdep.	683 137	677 700	661 865
Talman	1 064 737	1 064 700	1 018 020
Ordf Finansutskottet	856 678	820 200	858 730
Ordf Konstitutionsutskottet	986 312	962 600	949 603
Ordf Miljö- och jordbruksutskottet	612 197	614 600	613 416
Partiledare Moderaterna	862 367	1 506 400	2 419 343
Partiledare Centerpartiet	567 845	561 300	545 740
Partiledare Folkpartiet	692 000	692 000	676 734
Partiledare Vänsterpartiet	378 891	378 800	377 500
Partiledare Socialdemokraterna	1 065 446	955 400	1 066 504
Partisekreterare Socialdemokraterna	856 360	856 300	788 842
1:e suppleant Finansutskottet	712 306	693 000	749 388
2:e suppleant Finansutskottet	444 632	441 600	437 687
3:e suppleant Finansutskottet	494 009	491 600	491 683
Näringsminister	822 935	822 900	788 116
ARBETSMARKNADENS PARTER			
SAF-ordförande	7 362 469	7 362 400	17 685 996
SAF, VD	2 831 394	2 798 800	2 858 984
SAF, förhandlingschef	1 550 742	1 514 300	1 556 856
SAF, ekonomichef	689 359	689 300	697 402
Sveriges Verkstadsindustrier	1 692 894	1 660 400	1 695 313
VI, ekonomichef	729 315	711 200	722 902
Svensk Handel	1 837 008	1 826 900	1 832 481
Byggtreprenörerna	1 405 400	1 380 300	1 866 900
Industriförbundet	2 192 911	2 192 900	2 933 638
Kommunförbundet, direktör	1 153 274	1 116 800	1 209 747
Kommunförbundet, ekon. chef	569 468	566 400	1 709 573
Landstingsförbundet	1 141 729	1 141 700	1 141 729
LOs ordförande	965 257	965 200	969 293

MAKTELITGRUPP POSITION	INKOMST AV TJÄNST ELLER TILLFÄLLIG FÖR- VÄRVSVERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST
Fortsättning: ARBETSMARKNADENS PARTER			
LOs andre ordf	822 916	822 900	785 802
LOs ekonomichef	961 908	961 900	966 330
Metall, ordförande	861 008	831 500	871 318
Metall, ekonomichef	502 149	475 600	479 379
Byggnads, ordförande	751 621	751 600	722 891
Kommunal, ordförande	715 093	715 000	688 413
Handels, ordförande	732 986	732 900	718 318
TCO, ordförande	I 106 306	I 072 100	I 006 284
SIF, ordförande	981 045	944 600	I 034 240
SIF, ekonomichef	904 872	868 800	875 457
HTF, ordförande	I 022 278	998 200	998 729
Statstjänstemännen, ordförande	647 311	637 300	636 503
SACO, ordförande	I 790 557	I 790 500	2 181 887
CF, ordförande	540 506	515 700	505 677
CF, ekonomichef	686 930	686 900	692 615

STATLIG VERKSAMHET

Riksbanken	2 480 458	2 480 400	2 325 028
Posten	2 395 737	2 359 300	2 334 178
Telia	5 066 640	5 030 200	4 888 107
SJ	2 213 754	2 213 700	2 106 082
Vägverket	I 295 801	I 259 400	I 326 989
Vin & Sprit	2 538 098	2 495 100	2 930 486
Vattenfall	2 754 206	2 717 800	2 642 696
Riksrevisionsverket	I 304 976	I 304 900	I 270 163
Apoteket AB	2 077 239	2 074 020	I 929 580
Riksskatteverket	I 399 599	I 379 500	I 394 134

MAKTELITGRUPP POSITION	INKOMST AV TJÄNST ELLER TILLFÄLLIG FÖR- VÄRVSVERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST
KOMMUNER			
KS ordförande, Stockholm	928 029	899 000	966 025
Stadsdirektör Stockholm	874 682	874 600	885 876
KS ordförande, Göteborg	981 325	961 000	982 805
Stadsdirektör Göteborg	I 040 980	I 040 900	I 022 219
KS, ordförande Malmö	I 174 231	I 137 800	I 326 772
Stadsdirektör Malmö	876 873	858 600	923 473
KS ordförande, Uppsala	608 502	608 500	580 401
Stadsdirektör Uppsala	677 228	643 300	745 217
KS ordförande, Linköping	548 031	536 000	517 268
Chef Kommunledning Lkpg	844 288	819 300	805 189
KS ordförande, Västerås	751 871	751 800	737 390
Stadsdirektör Västerås	849 159	841 500	812 803
KS ordförande, Örebro	500 064	476 000	470 099
Kommundirektör Örebro	714 826	681 800	666 957
KS ordförande, Norrköping	551 164	540 200	554 116
Kommundirektör Norrköping	652 742	634 300	549 473
KS ordförande, Helsingborg	415 383	471 300	725 806
Kommunchef, Helsingborg	727 435	710 400	658 681
KS ordförande, Jönköping	480 756	480 600	707 116
Stadsdirektör, Jönköping	700 265	676 800	737 475
KOMMUNALA BOLAG, HÖGSTA TJÄNSTEMAN			
Stockholm, bostäder	971 000	960 600	930 346
Stockholm, social omsorg	745 295	731 000	712 473
Stockholm, trafik	I 218 680	I 194 500	I 223 609
Stockholm, sjukvård	I 015 068	978 600	967 009
Göteborg, bostäder	951 102	936 100	929 376
Göteborg, social omsorg	427 450	412 600	391 528
Göteborg, trafik	764 627	731 000	860 621
Göteborg, sjukvård	928 063	913 300	862 320
Malmö, bostäder	I 244 200	I 207 800	I 227 464
Malmö, social omsorg	545 901	526 600	567 362
Malmö, trafik	683 319	662 800	640 705
Malmö, sjukvård	883 166	849 200	I 014 974

MAKTELITGRUPP POSITION	INKOMST AV TJÄNST ELLER TILLFÄLLIG FÖR- VÄRVSVERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST
ÖVERHETSSAMHÄLLET			
Kungen	0	0	6 219 596
Riksmarskalken	1 218 192	1 218 100	1 284 958
Ambassadör London	526 564	512 200	565 328
Ambassadör Washington	592 698	574 600	592 242
Ordförande HD	1 226 049	1 226 000	1 272 142
Svea Hovrätt	879 616	843 200	881 982
Riksåklagaren	781 759	776 900	738 261
Ärkebiskopen	767 580	767 500	761 087
Biskop Lund	634 952	630 100	635 679
ÖB	1 092 552	1 056 100	1 098 214
Arméchefen	636 507	628 500	616 152
UNIVERSITET/FORSKNING			
Rektor Chalmers	934 354	925 300	879 116
Rektor Handelshögskolan	1 405 324	1 375 300	1 377 031
Rektor Karolinska institutet	1 529 746	1 488 900	1 638 238
Rektor Konstfack	514 242	514 200	4 221 954
Prefekt Socialhögskolan	513 082	495 200	480 430
Rektor Uppsala universitet	849 899	849 800	837 780
Prefekt nationalekon. inst Uppsala	482 757	464 500	528 034
Prefekt i nationalekon. inst. Sthlm	516 074	516 000	502 484
Prefekt företagsekon. inst Lund	441 487	459 800	470 793
Prefekt, Juridiska fakulteten, Lund	507 979	489 900	539 926
EKONOMER, CHEFSEKONOM eller motsv			
Stockholms fondbörs	2 571 264	2 571 200	2 651 153
Finansinspektionen	882 386	879 900	842 028
MeritaNordbanken	1 126 500	1 090 100	1 063 716
Handelsbanken	1 236 728	1 236 700	1 138 790
SEB	2 555 939	2 555 900	2 560 215
LO	778 178	768 500	715 502
SACO	898 058	898 000	889 729
SAF	1 265 383	1 263 300	1 183 721
Industriförbundet	1 376 424	1 376 400	2 057 407

MAKTELITGRUPP POSITION	INKOMST AV TJANST ELLER TILLFÄLLIG FÖR- VÄRVSVERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST
MEDIA, CHEFER eller TONGIVANDE JOURNALIST			
DN	1 608 415	1 608 400	1 582 897
Aftonbladet	1 790 019	1 788 000	1 744 718
Veckans Affärer	680 374	680 300	547 261
DI	3 009 150	2 996 600	2 888 415
Sveriges Radio	1 334 620	1 334 600	1 234 150
SVT	1 722 503	1 653 100	1 636 932
Aktuellt	856 306	847 800	803 452
Ekot	762 218	756 200	762 254
TV4	1 481 315	1 473 100	1 316 758
journalist	596 753	584 700	613 474
journalist	1 711 105	1 711 100	1 749 749
journalist	203 990	460 400	479 562
journalist	461 688	461 600	449 439
journalist	719 852	710 200	877 446

FOLKRÖRELSEORGANISATIONER, VD, ORDF eller motsv

LRF	2 195 920	2 157 600	2 051 573
HSB	938 269	938 200	902 230
HRF	751 535	725 900	733 730
Folkets Hus och Parker	706 219	677 800	691 181
Fortbollsförbundet	630 859	630 800	805 270
Riksidrottsförbundet	864 284	829 200	875 755
Friidrottsförbundet	521 961	517 700	456 685
Röda Korset	844 474	827 600	839 446
IOGT/NTO	635 431	635 400	610 859
ABF	549 265	549 200	543 212
KF	3 099 779	3 099 700	3 103 115

MAKTELITGRUPP POSITION	INKOMST AV TJÄNST ELLER TILLFÄLLIG FÖR- VÄRVSVERKSAMHET	KOMMUNALT TAXERAD INKOMST	SAMMANRÄKNAD NETTOINKOMST
FONDFÖRVALTARE			
Robur fonder AB	1 715 152	1 715 100	1 651 725
SEB Fondförvaltning AB	3 129 272	3 092 800	3 186 205
Handelsbanken fonder AB	1 882 806	1 882 800	1 763 134
Nordea kapitalförvaltning AB	1 943 877	1 907 800	1 983 567
Carlson förvaltning AB	741 737	741 700	1 064 987
Skandia fonder AB	843 189	843 100	811 326
Länsförsäkringar Wasa	1 097 525	1 097 500	1 062 888
Trygg Fonder AB	1 763 764	1 743 700	1 742 816
Banco fondaktiebolag	3 636 138	3 600 300	3 748 732
Nordbanken allemansfond	1 943 877	1 907 800	1 983 567
Folksam fond AB	1 122 395	1 104 500	1 131 714
Treviso fondförvaltning AB	673 434	673 400	605 552
HQ.SE fonder AB	1 468 152	1 431 700	3 350 324
Östgöta Enskilda fond AB	792 440	787 500	704 738
Alfred Berg fonder AB	812 590	777 100	796 018
Svenska kyrkans fondaktiebolag	2 442 154	2 442 100	2 431 511
SPP fonder AB	801 478	765 000	783 748
Catella fondförvaltning	911 400	911 400	1 473 726
Saluansvar E. Öhman fonder AB	559 276	531 400	573 156
Erik Penser fonder AB	677 988	677 900	661 867
Didner & Gerge Fonder AB	483 239	459 900	1 476 698
Carnegie Fond AB	6 682 265	6 682 200	6 904 135
Aragon Fonder AB	1 961 068	1 961 000	1 893 513
Aktieansvar AB	806 281	771 200	1 046 729
AMF Pension Fondförvaltning AB	1 037 887	1 001 400	1 568 565
KPA fonder AB	857 513	857 500	876 434
Invit Fonder AB	632 705	632 700	942 912
IKANO banken	1 278 445	1 252 400	1 444 171
Aktiespararnas Investerings AB	1 348 846	1 345 200	1 258 551

Internationella toppdirektörer

DET INTERNATIONELLA KONSULTFÖRETAGET Towers Perrin publicerar varje år en jämförelse av VD-löner i olika länder.

Jämförelsen bygger på uppgifter som företaget tagit fram i sin verksamhet världen över och sägs gälla företag med en omsättning på 500 miljoner dollar (c:a 4,5 miljarder kronor).

Den lön som Towers Perrin jämför är grundlön plus bonus, sociala avgifter, frivilligt utbetalade sociala förmåner, värdet av andra förmåner, samt optioner och liknande program. Lönerna jämförs omräknade med aktuell dollarkurs. Industrierbetarlönen sägs vara lönen (och de sociala kostnaderna) för en arbetare i produktionen på en fabrik.

Towers Perrins material skiljer från vår granskning av den svenska elitens inkomster bla genom att man jämför total lön istället för sammanlagd inkomst. Dessutom jämför Towers Perrin medianlönerna, medan vi använt genomsnittsinkomsten. Även urvalet skiljer sig åt. Det är dessutom oklart hur stort material Towers Perrins bygger på eftersom detta inte redovisas.

Dessa skillnader gör att siffrorna i Towers Perrins material inte går att jämföra med uppgifterna i vår undersökning om lönenivåer och lönegapets storlek för svenska direktörer. Eftersom Towers Perrin använt en enhetlig metod i alla länder bör företagets material dock ge en något så när riktig bild av löneskillnaderna mellan länderna och av hur löner och lönegap utvecklats över tiden.

För perioden 1984-1996 har endast uppgifter om relationen mellan direktörlöner och industrierbetarlöner varit tillgängliga och hämtats ur Conyon/Sadlers undersökning "Empirical evidence on the ratio of CEO compensation to employee pay" Universty of Warwick, 1999. ■

ISBN 91-566-1768-2